

PRZEGLĄD PEDAGOGICZNY

ORGAN TOW. NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I WYŻSZYCH

T. N. S. W.

POD REDAKCJĄ HENRYKA GALLEGO

Nr. 5

Warszawa, 3 marca 1934 r.

R. LIII (18).

XIV Doroczne Walne Zgromadzenie T. N. S. W.

odbędzie się w Warszawie w dniach 28 i 29 marca 1934 r.

Dnia 28 marca, w środę, pierwszy dzień obrad Walnego Zgromadzenia T. N. S. W.

O godz. 10 m. 30 uroczyste nabożeństwo.

O godz. 11 m. 30 obrady Walnego Zgromadzenia (lokal, w którym odbędą się obrady, zostanie podany później).

Porządek obrad:

1. Otwarcie Walnego Zgromadzenia przez Prezesa T. N. S. W.
2. Referaty ideowe (osoby prelegentów i tytuły referatów będą podane później).

Posiedzenie popołudniowe o godz. 3 m. 30.

3. Protokół XIII Walnego Zgromadzenia T. N. S. W. w dniach 12 i 13 stycznia 1933 r. (protokół był ogłoszony drukiem w Nr. 3—4 „Przeglądu Pedagogicznego” z dnia 20 stycznia 1933 r.).

4. Sprawozdania:

- a) Sekretarza Generalnego Zarządu Głównego.
- b) Skarbnika Zarządu Głównego.
- c) Głównej Komisji Rewizyjnej.

5. Sprawa reorganizacji T. N. S. W. (Tezy Okręgu Krakowskiego).

6. Dyskusja ogólna nad sprawozdaniem Zarządu Głównego.

Dnia 29 marca, w czwartek, drugi dzień obrad Walnego Zgromadzenia.

7. Obrady Komisji:

Posiedzenie popołudniowe o godz. 2 m. 30.

8. Dyskusja ogólna nad Sprawozdaniem Zarządu Głównego (dal-
szy ciąg).

9. Sprawozdania Komisji Walnego Zgromadzenia.

10. Wybory uzupełniające do Zarządu Głównego, Głównej Kom-
isji Rozjemczej i Głównej Komisji Rewizyjnej.

11. Zamknięcie obrad Walnego Zgromadzenia.

U w a g a. W Walnem Zgromadzeniu biorą udział z głosem decydującym:

a) członkowie honorowi Towarzystwa;

b) członkowie Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównej
Komisji Rozjemczej, przewodniczący Zarządów Okręgowych lub ich zastępcy;

c) delegaci Kół, wybrani przez Walne Zgromadzenia Kół w stosunku 1 : 25
członków; Koła, mające mniej, niż 25 członków, wybierają 1 delegata; delegaci
winni być zaopatrzeni w listy uwierzytelniające Zarządów Kół.

Zarządy Kół winny przesłać do dnia 21 marca do Zarządu Głównego
w Warszawie, ul. Bracka 18, imienne listy delegatów celem wcześniejszego przy-
gotowania dla nich kart uczestnictwa w Walnem Zgromadzeniu.

Uczestnicy Walnego Zgromadzenia, delegaci Kół, otrzymają imienne karty
uczestnictwa w Biurze Kwaterunkowem Walnego Zgromadzenia w lokalu T. N.
S. W., bądź też przy wejściu na salę obrad. Na kartach tych będą podane wszel-
kie informacje, dotyczące Walnego Zgromadzenia.

Imienne zgłoszenia na kwatery Koła nadsyłają do biura Zarządu Głównego
do dnia 21 marca. Kwatery będą zbiorowe w internatach lub pojedyncze w hote-
lach. W zgłoszeniu należy zaznaczyć, o jaką kwaterę chodzi.

Biuro Walnego Zgromadzenia czynne będzie w lokalu T. N. S. W. w ponie-
działek, 26 marca, i wtorek 27 marca, od godz. 18 — 22, we środę, 28 marca, od
godz. 8 do 10 rano, następnie na miejscu obrad Walnego Zgromadzenia.

Przybyli na Zjazd Koledzy, którzy nie mają prawa do 50% zniżki ceny bile-
tów kolejowych, przysługującej etatowym urzędnikom państwowym, otrzymają
w Biurze Kwaterunkowem Walnego Zgromadzenia blankiety, uprawniające do na-
bycia w drodze powrotnej biletu kolejowego ze zniżką.

XIV Doroczne Zgromadzenie T. N. S. W.

Tegoroczne Walne Zgromadzenie naszego Towarzystwa przypada
w momencie dla nas podwójnie uroczystym. Pół wieku temu, w dniu
9 kwietnia 1884 roku, gorliwi o dobro szkoły polskiej nauczyciele
w b. zaborze austriackim kładli we Lwowie podwaliny pod budowę
Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych. 15 lat temu, w ostatnich
dniach grudnia 1919 roku, dokonał się uroczysty akt połączenia tego
Towarzystwa ze Stowarzyszeniem Nauczycielstwa Polskiego, działa-
jącem na terenie b. Królestwa Polskiego, w jedną całość organizacyj-

na, symbolizującą jedność Niepodległego Państwa i jednolitość szkolnictwa polskiego.

Instytucja więc nasza ma już za sobą długie i pełne zasługi dzieje. Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych powstało w b. Galicji w momencie, kiedy nauczycielstwo polskie w tej dzielnicy po uzyskaniu pewnych swobód autonomicznych od rządu austriackiego mogło ująć we własne ręce szkolnictwo i wzięło się do tej pracy z całym zapałem i gorliwością, tworząc ramy, wypełniając je żywotną treścią. W roku 1919 chwila była jeszcze dostojniejsza. Z odzyskaniem Niepodległości trzeba było od fundamentów dźwignąć szkołę narodową. Zajęły się tem obie organizacje, które miały wejść w skład naszego zrzeszenia. T. N. S. W. galicyjskie wyłoniło Komisję Planów i Podręczników we Lwowie oraz Komisję Referentów w Krakowie, przekształconą z dawnej Komisji dla Reformy Szkół Średnich; przy Stowarzyszeniu Nauczycielstwa Polskiego działała w tym samym zakresie Komisja Pedagogiczna; najbardziej zaś zasłużyło się Biuro Szkolnictwa Polskiego, powołane do życia na Walnem Zgromadzeniu T. N. S. W. we Lwowie w roku 1917. Ono to zorganizowało w latach 1917—1919 szereg zjazdów nauczycielskich, uwieńczonych pamiętym Sejmem Nauczycielskim w dn. 14—17 kwietnia 1919 roku w Warszawie pod przewodnictwem poety-pedagoga, prezesa T. N. S. W., ś. p. Jana Kasprowicza.

Obecnie jest podobna chwila. I dziś, jak przed 50 i jak przed 15 laty, stoimy wobec przebudowy wychowania narodowego; i dziś, jak wówczas, sprawa ustroju, a w związku z tem sprawa programów, planów i podręczników, jest na porządku dnia; i dziś, jak wówczas, Towarzystwo nasze, jedyna samoistna organizacja, jednocząca nauczycieli szkół średnich, w pełnem zrozumieniu ciężących na niej obowiązków, staje do apelu. Bo dobro szkoły narodowej, jak było przez lat 50, tak i teraz jest naszym ostatecznym celem.

I nie ustaniemy w tej pracy, chociaż zaciemniły się horyzonty naszego życia zawodowego, chociaż spadające na nas raz po raz ciosy podrywają podstawy naszego bytu, mącą nam spokój i pogodę pracy wychowawczej. I takie też myśli i nastroje, mamy niepłonną nadzieję, będą towarzyszyły obradom tegorocznego Walnego Zgromadzenia w myśl wielkich tradycyj naszego Towarzystwa.

Nowy Minister Oświaty Wacław Jędrzejewicz.

Dekretem z dnia 22 lutego P. Prezydent Rzplitej zwolnił P. Premjera Janusza Jędrzejewicza na własne żądanie ze stanowiska Ministra W. R. i O. P., które zajmował od dnia 10 sierpnia 1931 r., i mianował Ministrem W. R. i O. P. p. Wacława Jędrzejewicza.

P. Wacław Jędrzejewicz urodził się dn. 29 stycznia 1893 r. w Śpiczycach w gubernji kijowskiej. Po ukończeniu gimnazjum Chranowskiego w Warszawie studjował rolnictwo w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie oraz w Szkole Głównej Gospodarstwa

Wiejskiego w Warszawie. Od studjów oderwała go wojna: brał udział w bojach I Brygady Legjonów Polskich, oraz w pracach konspiracyjnych P. O. W., wreszcie w wojnie z bolszewikami w r. 1920.

Po zawarciu pokoju, ukończywszy studja w Szkole Sztabu Generalnego, w stopniu podpułkownika dypl. pełnił obowiązki attaché wojskowego, oraz chargé d'affaires w Tokio.

Po przejściu na służbę cywilną zajmował stanowisko dyrektora departamentu administracyjnego, potem zaś — konsularnego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a w sierpniu 1933 r. został mianowany podsekretarzem stanu w Ministerstwie Skarbu.

P. Wacław Jędrzejewicz jest dwudziestym drugim z kolei ministrem oświaty w Odrodzonej Polsce.

Delegacja Zarządu Głównego T. N. S. W.

u P. Wiceministra K. Pierackiego.

W dniu 22 lutego przedstawiciele Zarządu Głównego T. N. S. W. w osobach: Prezesa, Prof. Władysława Grabskiego oraz Sekretarzy Generalnych, R. Mańkowskiego i dr. T. Mikułowskiego została przyjęta przez P. Wiceministra, K. Pierackiego.

Na wstępie Prezes wyraził podziękowanie Panu Wiceministrowi za poparcie sprawy zaopatrzenia weteranów szkolnictwa. Delegaci prosili o dalsze poparcie tej sprawy.

Następnie delegaci dali wyraz rozgoryczeniu, panującemu wśród nauczycielstwa szkół średnich z powodu ciosów, jakie przyniósł ostatni dekret uposażeniowy. Szczególnie dotkliwe okazały się ostatnie zaszeregowania, z powodu których ogromna większość nauczycieli została obniżona w grupie uposażenia, ponosząc poważne straty, zwłaszcza w zakresie praw emerytalnych. Nauczycielstwo odczuło boleśnie utratę prawa do awansu automatycznego do V grupy uposażenia. Wprawdzie Minister może przyznać nauczycielowi V grupę, dotychczas jednak w Zarządzie Głównym T. N. S. W. nie są znane wypadki otrzymania V stopnia służbowego nawet przez bardzo zasłużonych nauczycieli, poza kilku sporadycznymi wypadkami, dotyczącymi dyrektorów. Wobec tego delegaci prosili P. Wiceministra o możliwie przychylnie rozpatrywanie napływających rekursów, m. in. także o utrzymanie w każdym Okręgu Szkolnym odpowiedniej liczby nauczycieli w V grupie uposażenia, by odnośny przepis nie był odczuty przez nauczycielstwo, jako istniejący wyłącznie na papierze.

W dalszym ciągu delegaci poruszyli sprawę bardzo przykrych konsekwencji, związanych z rozporządzeniem wykonawczem do dekretu uposażeniowego z dnia 24 stycznia b. r., w szczególności zaś poruszyli sprawę utraty ulg ełatowych przez nauczycieli starszych ponad 15 lat służby, uposzczenie matematyków, których przedmiot został zaliczony do II kategorii, obniżenie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych, straty w zakresie godzin nadliczbowych i t. d. Delegaci zauważyli, że postanowienia wspomnianego rozporządzenia wykonawczego były dla nauczycielstwa bolesną niespodzianką wobec niedawnych zapewnień Rządu, że reforma uposażenia nie została dokonana z powodów oszczędnościowych.

Delegaci poruszyli jeszcze sprawę programów gimnazjum w związku z wynikami rozpisanej przez Ministerstwo ankiety, sprawę Pragmatyki, w szczególności przepisów o kwalifikowaniu nauczycieli, których dotąd nauczycielstwo oczekuje, oraz sprawę zniżek kolejowych dla nauczycielstwa szkół prywatnych, które są dawnym, gorąco przez nich popieranym, postulatem. P. Wiceminister wysłuchał z uwagą wniosków delegacji, udzielił odpowiednich wyjaśnień i przyrzekł, że odwołania nauczycielstwa w sprawie zaszeregowania będą uważnie i życzliwie rozpatrzone przez Ministerstwo.

„Tenesowa Ostoja” w Krynicy.

„Zamek Nauczycielski T. N. S. W.” w Małym Kacku nad morzem polskiem.

Sprawozdanie Zarządu Głównego T. N. S. W. za rok 1933|34.

I. W s t ę p.

Ostatnie Walne Zgromadzenie T. N. S. W. odbyło się w dniach 12 i 13 stycznia 1933 r. Sprawozdanie niniejsze obejmuje okres od dnia 13 stycznia 1933 r. do 1 marca 1934 r. a więc rok zgorą. Pod względem formy zewnętrznej różni się ono znacznie od dawniejszych, pozostaje bowiem pod znakiem daleko idących oszczędności, jak przystało na okres kryzysowy. Jest więc to sprawozdanie raczej suchą kroniką faktów z życia T. N. S. W., niż faktów tych interpretacja.

Zgodnie z wymaganiami § 38 Statutu T. N. S. W. ograniczamy się poniżej jedynie do sprawozdania Zarządu. Bardzo interesujący jednakże, niestety, dotychczas niekompletny materiał, nadesłany nam przez Zarządy Okręgów i Kół, obiecujemy sobie wyzyskać w najbliższym czasie w „Przeglądzie Pedagogicznym”.

Wobec niezwyklej zwięzłości sprawozdania poczuwamy się do obowiązku na wstępie zwrócić uwagę, że właśnie rok mioniony obfitował w ważne fakty w życiu T. N. S. W. Wystarczy wskazać, że w r. z. odstąpiliśmy Ministerstwu Spraw Wojskowych Jantarową Chęć i zakupiliśmy nową posiadłość nad morzem, że oddaliśmy do dyspozycji członków dom wypoczynkowy w Krynicy, że przystępujemy do budowy domu w Polanie na Śląsku, by zrozumieć doniosłość niniejszego okresu sprawozdawczego w dziedzinie samopomocy koleżeńskej T. N. S. W. Przypominamy też, że w tym roku właśnie zdołaliśmy po latach starań uzyskać pierwsze zaopatrzenia dla weteranów szkolnictwa polskiego w b. zaborze rosyjskim. Wreszcie w dziedzinie programowo-idealowej warto wskazać na akcję naszą w sprawie oceny programów oraz na rozpoczęte wydawnictwo „Kultura i Wychowanie”, które już dziś wywołało bardzo duże zainteresowanie.

Wszystko to dowodzi, że rok 1933 odgrywa poważną rolę w dorobku T. N. S. W.

II. SKŁAD ZARZĄDU GŁÓWNEGO, GŁÓWNEJ KOMISJI REWIZYJ- NEJ I GŁÓWNEJ KOMISJI ROZJEMCZEJ.

Skład Zarządu Głównego w okresie sprawozdawczym był następujący (rok w nawiasie oznacza datę wybrania do Zarządu Głównego wzgl. początek kadencji):

Prezes T-wa — prof. Władysław Grabski (1933), **wiceprezes** — kol. Stefan Kwiatkowski (1933), **Sekretarz Generalny** — dr. Tadeusz Mikulowski (1931), **Zastępca Sekretarza Generalnego** — Romuald Mańkowski (1932), **Skarbnik** — Władysław Kopczewski (1933), **Zastępca Skarbnika** — Maksymilian Tazbir (wirylista zgodnie z § 55 Statutu, jako prezes Warszawskiego Koła T. N. S. W.). **Członkowie Zarządu Głównego z Warszawy:** kol. kol. Antoni Czekalski (1932), Zofia Iwaszkiewiczowa (1932), prof. dr. Adam Krokiewicz (1931), ks. Józef Kulesza (1931), Emanuel Łoziński (1931), prof. dr. Bogdan Nawroczyński (1933), dyr. Adolf Rondthaler (1933), dr. Bogdan Suchodolski (1933); **z poza Warszawy:** prof. Ludwik Jaxa Bykowski z Poznania (1933), dr. Stefan Kuczyński ze Lwowa (1932), doc. dr. Zenon Klemensiewicz z Krakowa (1932), inż. Janusz Munkiewicz z Piotrkowa (1932), Józef Zagórski z Torunia (1933), Antoni Wołk-Łaniewski z Bydgoszczy (1931). **Zastępcy członków Zarządu Głównego z Warszawy:** Jadwiga Dipplowa, Halina Gepnerówna, Piotr Halfter, Franciszek Niemiec, Ksawery Szwarz, Stanisław Sedlaczek (wszyscy 1933); **z poza Warszawy:** ks. Karol Gałęzowski z Łucka, Kazimierz Koszyk z Łodzi, dr. Tytus Zajackowski z Katowic (wszyscy w 1933). **Wiryliści w myśl art. 58 i 55 Statutu:** Henryk Galle, red. „Przeglądu Pedagogicznego”, Piotr Zygmunt Dąbrowski — red. „Muzeum”, **prezisi Okręgów T. N. S. W.:** brzeskiego — dyr. Ludwik Masłowski, krakowskiego — prof. dr. Jan St. Bystron, lubelskiego — prof. dr. Henryk Życzynski, lwowskiego —

Piotr Zygmunt Dąbrowski, łuckiego — dyr. Jan Laskowski, poznańskiego — dr. Władysław Kowaleńko, śląskiego — Jan Wielebiński, warszawskiego — dr. Marian Reiter, wileńskiego — dyr. Bronisław Zapaśnik; przewodn. Prez. Głównej Sekcji Wychow. Fizyczn. — prof. dr. Eugenjusz Piasecki, przewodn. Głównej Sekcji Kształc. Naucz. — dyr. dr. Antoni Mikulski, przedstawiciel Książnicy-Atlasu T. N. S. W. — dyr. Tadeusz Sierżputowski.

Główna Komisja Rewizyjna: Dankowski Stanisław (Kraków), Golczewski Kajetan (Lwów), Moycho Stefan, Szczawiński Zygmunt, Wierzejski Józef (Warszawa).

Główna Komisja Rozjemcza, ks. dyr. Roman Archutowski, dyr. Jarosław Chelmiński, Michał Dowgird, Władysław Gubrynowicz, dyr. Wacław Kloss, dr. Jan Riemer, Bronisław Schupp, Walerja de Tilly, dyr. Antonina Walińska — wszyscy z Warszawy.

Zmiany, zasze w składzie Zarządu Głównego w ciągu okresu sprawozdawczego.

W ciągu roku sprawozdawczego zaszy następujące zmiany w składzie Zarządu Głównego: po rezygnacji kol. Łozińskiego wszedł na jego miejsce kol. Stanisław Sedlaczek z Warszawy, po rezygnacji kol. Kuczyńskiego ze Lwowa zajął jego miejsce kol. Jan Jasiński ze Stanisławowa, w dn. 28 stycznia zmarł długoletni członek Zarządu Głównego, ś. p. Antoni Wołk-Łaniewski, na jego miejsce nikt nie został powołany; stanowisko redaktora „Muzeum” po kol. Dąbrowskim zajął dr. Władysław Olszewski; zmienili się też przedstawiciele Okręgów: krakowskiego (prof. Bystronia zastąpił pcs. dr. Michał Szyszko), lubelskiego (po kol. Życzynskim objął stanowisko kol. Ignacy Badyoczek), lwowskiego (miejsce kol. Dąbrowskiego zajął wicepr. kol. dr. Michał Radomski), poznańskiego (po rezygnacji dr. Kowaleńki kierownictwo Okręgu objął wicepr. kol. Eugenjusz Flis); przewodn. Prez. Główn. Sekcji Auton. Wychow. Fiz. po prof. Piaseckim został doc. dr. Tadeusz Rogalski.

Przewidziane statutem zmiany w składzie Zarządu Głównego w czasie Walnego Zgromadzenia w roku 1934.

Zgodnie z art. 60 Statutu Towarzystwa ustępują w powodu upływu kadencji następujący członkowie Zarządu Głównego: 1) kol. kol.: dr. Tadeusz Mikulowski, prof. dr. Adam Krokiewicz, ks. Józef Kulesza i Stanisław Sedlaczek z Warszawy.

2) Kol. Antoni Wołk-Łaniewski z Bydgoszczy.

Zatem Walne Zgromadzenie w r. 1934 wybiera: 4 członków Zarządu Głównego z Warszawy, oraz dwóch z prowincji: na miejsce ś. p. kol. A. Wołk-Łaniewskiego i kol. Z. Klemensiewicza, który w marcu r. b. zrezygnował ze stanowiska członka Zarządu Głównego.

Nadto wszystkich członków zastępców oraz wszystkich członków Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównej Komisji Rozjemczej.

III. Organizacja pracy w Zarządzie Głównym.

Pełny Zarząd Główny, Wydział, Prezydjum.

W okresie sprawozdawczym pełny Zarząd Główny odbył trzy posiedzenia: w dniu 13 stycznia ub. r., na którym ukonstytuowano prowizoryczne Prezydjum i zafatwiono kilka drobnych spraw bieżących, i dwa dalsze w dniach 9 kwietnia i 1 listopada, na których dokonano definitywnego wyboru członków Prezydjum, wysłuchano sprawozdania w działalności Wydziału i powzięto szereg uchwał w ważnych sprawach organizacyjnych i zawodowych.

Wydział Zarządu Głównego, składający się z członków Zarządu Głównego, mieszkających w Warszawie, i zastępców członków Zarządu Głównego z Warszawy, odbył w tym czasie 11 posiedzeń. Na posiedzeniach tych Wydział, po wysłuchaniu sprawozdań z działalności Prezydjum, rozważał najważniejsze sprawy, dotyczące Towarzystwa, i dawał dyrektywy dla Prezydjum.

Prezydjum Zarządu Głównego na mocy ustalonego przez szereg lat zwyczaju było właściwym Organem Wykonawczym. Skład jego stanowili: prezes Twa prof. Władysław Grabski, wiceprezes kol. Stefan Kwiatkowski, sekretarz generalny dr. Tadeusz Mikulowski, zastępca sekretarza generalnego kol. Ro-

muald Mańkowski, skarbnik kol. Władysław Kopczeński, zastępca skarbnika kol. Maksymilian Tazbir i redaktor „Przeglądu Pedagogicznego” kol. Henryk Galle. Nadto w razie potrzeby zapraszani byli i inni członkowie Wydziału.

Posiedzenia Prezydium odbywały się stale co tydzień w czwartki z wyjątkiem tych tygodni, w których miały miejsce posiedzenia Wydziału. W ciągu okresu sprawozdawczego odbyto 38 posiedzeń.

Biuro Zarządu Głównego.

Organizacja Biura zasadniczo nie uległa zmianie; wprowadzono jedynie nieco odmienny podział pracy dla poszczególnych funkcjonariuszów celem usprawnienia działalności Biura. Biuro czynne było codziennie od godziny 17 m. 30 do 21-ej, w czasie wakacyj Biuro otwarte było od 1 do 20 lipca od godz. 18 do 20, a od 20 lipca do 1 sierpnia trzy razy tygodniowo w tych samych godzinach. Od dnia 1 sierpnia Biuro funkcjonowało już normalnie, jak w czasie roku szkolnego.

Oprócz sekretarzy, T. Mikułowskiego i R. Mańkowskiego, w skład Biura wchodziło w bieżącym roku: 1. mag. B. Jeziorski, adwokat, jako referent prawny, 2. Cz. Pawłowski, jako kierownik kancelarii i rejestrator, 3. J. Marcinkowska, maszynistka, E. Matczakówna, księgowa, 4. Wł. Kowalik, administrator i korektor „Przeglądu Pedagogicznego” i „Kultury i Wychowania” oraz archiwariusz Biura.

W okresie sprawozdawczym dziennik korespondencyjny Biura wykazuje 3405 numerów, w tem miesiące się cały szereg okólników i pism, zapisanych pod jednym numerem, chociaż rozesłanych w znacznej liczbie egzemplarzy. Zakres działalności Biura oraz Administracji wydawnictw nie uległ zmianom w stosunku do lat ubiegłych.

Stosunek do Okręgów i Kół.

Stosunek ten w okresie sprawozdawczym był bardzo żywy i bezpośredni. Zaznaczył się on zarówno w bezpośrednim kontakcie przedstawicieli naszej organizacji, jak i w rozległej korespondencji.

A. Kontakt bezpośredni odbywał się na posiedzeniach Zarządu Głównego, które odbyły się zgodnie ze Statutem, w roku 1933 trzykrotnie, w dniach 13 stycznia, 9 kwietnia i 1 listopada. Przedstawiciele Zarządów, Okręgów i Kół niejednokrotnie odwiedzali Warszawę i odbywali konferencje z członkami Zarządu Głównego. Z ważniejszych wymienimy dłuższą konferencję z delegatami Koła Bydgoskiego w maju r. z., konferencję Prezesa z delegatami Zarządu Okręgowego Krakowskiego w grudniu, narady w sprawie planowanych budowli, w sprawie szkół, utrzymywanych przez Koła i bardzo wiele konferencji w sprawach personalnych członków T. N. S. W.

Wyjazdy służbowe członków Zarządu Głównego T. N. S. W. do Zarządów Okręgowych i Kół były w tym roku znacznie częstsze, niż w roku ubiegłym. Z ważniejszych wymienić wypada następujące. Do Gdańska wyjeżdżał w kwietniu dr. M. Reiter dla załatwienia tamtejszych spraw organizacyjnych. Okrąg Krakowski odwiedzał kilkakrotnie kol. St. Kwiatkowski, który uczestniczył w Walnym Zgromadzeniu Okręgu w kwietniu r. ub., oraz kontrolował kilkakrotnie stan robót w Krynicy. Prócz tego kol. R. Mańkowski, korzystając z pobytu na kursie informacyjno-propagandowym w Krakowie, zbadał stan robót w domu wypoczynkowym w Krynicy. W listopadzie członek Zarządu Głównego dr. B. Suchodolski wyjeżdżał do Sosnowca, gdzie wygłosił odczyt na zaproszenie Zarządu tamtejszego Koła T. N. S. W.

Okrąg Lubelski nie był w tym roku wizytowany, natomiast wspomnieć tu należy o odczycie kol. Suchodolskiego w Kole Siedleckim T. N. S. W., wygłoszonym z ramienia Zarządu Głównego. Do Lwowa wyjeżdżali przedstawiciele Zarządu Głównego kilkakrotnie: w marcu kol. Wł. Kopczeński, który wygłosił przemówienie żałobne na pogrzebie ś. p. Prezesa Okręgu dr. St. Kuczyńskiego, w kwietniu i w październiku kol. kol. Wł. Kopczeński i St. Kwiatkowski konferowali z przedstawicielami Zarządu Okręgowego, będąc we Lwowie jako delegaci do Rady Nadzorczej Książnicy.

Do Łucka wyjeżdżał w maju r. ub. kol. dr. T. Mikułowski, jako delegat na Walne Zgromadzenie nowo utworzonego Okręgu, i wygłosił referat na temat obecnej sytuacji T. N. S. W.

W Okręgu Poznańskim był kilkakrotnie kol. St. Kwiatkowski już to z powodu wyjazdów nad morze w sprawach Domu Wypoczynkowego, już to w sprawach organizacyjnych; w listopadzie r. ub. uczestniczył kol. St. Kwiatkowski w posiedzeniu wydziału Okręgu Poznańskiego. W styczniu r. 1934 na zaproszenie Koła Poznańskiego kol. M. Tazbir wygłosił odczyt w Poznaniu w sprawie sytuacji szkolnictwa prywatnego.

Na Śląsk wyjeżdżał w marcu ub. r. kol. T. Mikułowski, a w lutym r. b. kol. St. Kwiatkowski. Obaj uczestniczyli w posiedzeniach Śląskiego Zarządu Okręgowego. Wreszcie kol. R. Mańkowski delegowany był w grudniu r. z. do Skierniewic, gdzie uczestniczył w konferencji informacyjno-propagandowej, zorganizowanej przez Zarząd Okręgu Warszawskiego.

B. Okólniki Zarządu Głównego, rozesłane w liczbie 15 w r. 1933, a w liczbie 3 w r. b. do Zarządów Okręgów i Kół, lub do samych tylko Zarządów Okręgowych, poruszały aktualne zagadnienia ideowe i organizacyjno-zawodowe. Z ważniejszych spraw organizacyjnych, które były przedmiotem narad i konferencji, wymienimy (poza budową domów wypoczynkowych, o której piszemy osobno) przesilenie w Zarządzie Okręgu Lwowskiego, utworzenie nowego Okręgu T. N. S. W. w Łucku i rozwiązanie Koła T. N. S. W. w Bydgoszczy.

Przesilenie w Okręgu Lwowskim T. N. S. W. pozostawało w ścisłym związku z przebiegiem ostatniego Walnego Zgromadzenia Towarzystwa, w czasie którego Prezes Okręgu kol. dr. P. Z. Dąbrowski postawił wniosek o votum nieufności dla dotychczasowego Zarządu. Wniosek ten odrzucony, jak wiadomo, przez Walne Zgromadzenie Towarzystwa, dał powód do ostrej krytyki na Walnym Zgromadzeniu Okręgu Lwowskiego w marcu r. ub. W rezultacie kol. dr. P. Z. Dąbrowski zrezygnował z prezesury, otrzymawszy votum nieufności, prezesem Okręgu zaś został wybrany ś. p. dr. St. Kuczyński. Sytuację skomplikowała nagle śmierć ś. p. Kuczyńskiego, która nastąpiła w kilka dni po wspomnianem Walnym Zgromadzeniu, oraz zastrzeżenia przeciwko ważności uchwał Walnego Zgromadzenia, wysunięte przez ustępujący Zarząd Okręgu. Gdy jednak Zarząd Główny T. N. S. W. na plenarnym posiedzeniu w dniu 9 kwietnia r. ub. uznał prawomocność uchwał Walnego Zgromadzenia Okręgu, nastąpiło ukonstytuowanie się nowego Zarządu pod przewodnictwem kol. dyr. M. Radomskiego, jako urzędującego wiceprezesa. Tem samym przesilenie w Okręgu Lwowskim zostało zakończone.

Organizacja nowego Okręgu T. N. S. W. na Wołyniu w miejsce dotychczasowej Delegatury została przesądzona na posiedzeniu Zarządu Głównego jeszcze w r. 1932 na wniosek ówczesnego Prezesa Okręgu Lwowskiego. Walne Zgromadzenie nowego Okręgu zostało zwołane z inicjatywy dotychczasowego Delegata kol. dyr. L. Kisiela do Łucka na dzień 31 maja w obecności Delegata Zarządu Głównego. Prezesem nowego Okręgu został wybrany kol. Jan Laskowski, dyrektor gimn. państwowego w Łucku.

Sprawa Koła Bydgoskiego, a w szczególności jego kilkoletnich zaległości finansowych wobec Zarządu Głównego i Okręgowego, znana jest członkom T. N. S. W. z dyskusyj na ostatnich Walnych Zgromadzeniach oraz z artykułu, który pomieściliśmy w tej sprawie w numerze 17 — 18 „Przeglądu Pedagogicznego” z r. ub. Po dłuższych pertraktacjach w sprawie uregulowania zobowiązań finansowych tego ruchliwego i na terenie bydgoskim zasłużonego Koła Zarząd Główny T. N. S. W. po wysłuchaniu opinii Zarządu Okręgowego w Poznaniu, zdecydował się rozwiązać Koło Bydgoskie na podstawie artykułu 54 Statutu T. N. S. W. Zarząd byłego Koła T. N. S. W. w Bydgoszczy odmówił jednak przewidzianej w artykule 22 Statutu likwidacji wobec delegatów Zarządu Okręgowego i wniósł nieprzewidzianą Statutem skargę przeciwko uchwale Zarządu Głównego do władz administracyjnych, co więcej, Zarząd Koła ogłosił w prasie lokalnej oświadczenie, iż Koło nie może być rozwiązane, gdyż zarejestrowane jest w Sądzie Grodzkim i posiada osobowość prawną. Istotnie stwierdzono, iż Koło jeszcze w r. 1929 zarejestrowało się w Sądzie Grodzkim w Bydgoszczy na podstawie odmiennego Statutu, nie przewidującego jakiegokolwiek zależności od Zarządu Głównego.

Na posiedzeniu pełnego Zarządu Głównego w dniu 1 listopada r. z. ś. p. kol. A. Wołk-Laniewski postawił wniosek o reasumpcję uchwały z 9 kwietnia ub. r., mocą której rozwiązano Koło. Wniosek ów został wprowadzie prawie jednomyślnie odrzucony, jednakże Zarząd Główny uchwalił upoważnić Wydział do reaktywo-

BIBLIOTEKA MIEJSKA

wania Koła w terminie do dnia 31 grudnia ub. r., o ile Zarząd Koła zmieni nazwę wspomnianego zarejestrowanego stowarzyszenia oraz zabezpieczy należycie pretensje finansowe Zarządu Głównego. Warunki te nie zostały w oznaczonym terminie w pełni wykonane, wobec tego Wydział Zarządu Głównego nie mógł dokończyć reaktywacji Koła. Uchwała Zarządu Głównego, przewidująca możliwość reaktywacji Koła Bydgoskiego, wywołała rezygnację Prezesa Okręgu dr. Wł. Kowaleńki. Rezygnacji tej kol. Kowaleńko nie cofnął, mimo odpowiednich przedstawień ze strony Zarządu Głównego T. N. S. W.

Sprawa reorganizacji T. N. S. W.

Ostatnia zasadnicza reorganizacja T. N. S. W. nastąpiła na Walnym Zgromadzeniu w Katowicach w r. 1931. Poszła ona zarówno w kierunku ideowym, jak i techniczno-organizacyjnym. Nowe akcenty ideowe zaznaczyły się w § 2 obecnie obowiązującego Statutu, który niezwykle silnie podkreśla obowiązki nauczycielstwa wobec Państwa. Przebudowa organizacyjna zaznaczyła się między innymi w znacznie mocniejszej, niż dotąd konsolidacji finansowej Towarzystwa, w składzie i funkcjach Zarządu Głównego oraz w nowej koncepcji Komisji Rozjemczej.

Na Walnym Zgromadzeniu w r. 1933 Koło Krakowskie wystąpiło z wnioskiem o przebudowę organizacyjną i ideową T. N. S. W. oraz o wybranie w tym celu specjalnej Komisji. Ze względu na ogólnikowy charakter wniosku Walne Zgromadzenie przekazało całą sprawę Zarządowi Głównemu z włożeniem nań obowiązku rozpatrzenia jej na najbliższym posiedzeniu pełnego Zarządu Głównego po Zjeździe z udziałem reprezentantów Kół z Krakowa i Torunia. Na posiedzeniu Zarządu Głównego w dniu 9 kwietnia Prezes, prof. Wł. Grabski, stwierdził w obecności członków Zarządu Głównego z obydwu wymienionych środowisk, że dotychczas nie wpłynęły konkretne wnioski w tej sprawie i zapowiedział specjalne posiedzenie Prezydium z udziałem kolegów z Torunia i Krakowa. Sprawę postawiono istotnie na pierwszym powakacyjnym posiedzeniu Prezydium, jednakże do dyskusji nie doszło z powodu nieprzybycia zaproszonych kolegów z prowincji. O tem Prezydium zawiadomiło Zarząd Główny na posiedzeniu w dniu 1 listopada 1933.

W dniu 30 grudnia r. z. trzech przedstawiciele Zarządu Okręgowego Krakowskiego odbyli w tej sprawie naradę z Prezesem T. N. S. W. i zapowiedzieli konkretny wniosek reorganizacyjny. Ze swej strony Zarząd Główny, pragnąc przygotować materiał do dyskusji, okólnikiem z dnia 12 stycznia, nr. 1 zwrócił się do Zarządów Okręgowych z prośbą o wypowiedzenie się co do potrzeby reorganizacji. W okresie sprawozdawczym wpłynęły do Zarządu Głównego odpowiedzi Zarządów Okręgowych z Lublina, Lwowa i Warszawy, wypowiadające się przeciw reorganizacji, natomiast Zarząd Okręgowy Krakowski nadesłał szczegółowy projekt reorganizacji.

Wydawnictwa T. N. S. W.

„Przegląd Pedagogiczny”.

„Przegląd Pedagogiczny, jako organ Zarządu Głównego”, przechodził w roku 1933 okres reorganizacji. Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia z dnia 13 stycznia b. r., Zarząd Główny zwrócił się do Kół z kwestionariuszem w tej sprawie, zamieszczonym w Nr. 5 — 6 „Przeglądu Pedagogicznego”, na który nadeszły liczne odpowiedzi. Wyniki ankiety ogłosił „Przegląd” w Nr. 13 — 14. Cały ten materiał Prezydium powierzyło umyślnie powołanemu Komitetowi, złożonemu z członków Komitetu Redakcyjnego (kol. kol. H. Galle, St. Kwiatkowski, dr. T. Mikułowski) i Komisji Pedagogicznej (kol. kol. J. Dipplova, prof. B. Nawroczyński — przewodniczący, dr. M. Reiter, St. Sedlaczek, dr. B. Suchodolski).

W wyniku tych narad postanowiono wydawać „Przegląd Pedagogiczny”, jako dwutygodnik, pod redakcją, jak poprzednio, kol. Henryka Gallego, a jednocześnie podjąć wydawnictwo kwartalnika o charakterze pedagogiczno-naukowym, którego redakcję powierzono kol. dr. Bogdanowi Suchodolskiemu.

W tak zmniejszonych rozmiarach „Przegląd” musiał z konieczności zmienić swój charakter. Stał się głównie organem informacyjnym, nie zaniedbując jednak żadnego z dawnych swych działań. Informował więc członków w sprawach za-

wodowych, którym wiele poświęcał miejsca zarówno w zakresie szkolnictwa państwowego, jak i prywatnego, i organizacyjnych, a także wychowawczych. Zamieścił między innymi cały szereg artykułów, dotyczących programów szkolnych (prof. B. Nawroczyński, prof. T. Sinko, prof. St. Szober, prof. I. Stein, prof. J. Ippoldt, dr. H. Życzyński, dr. W. Kowaleńko, dr. S. Pilch, dr. T. Bornholtz i inn.). Wiele też pisał „Przegląd” na temat realizacji nowego ustroju szkolnego, nowych metod nauczania (uczenie się pod kierunkiem), współpracy domu ze szkołą, podręczników szkolnych, kongresów międzynarodowych i t. p.

W r. 1933 ukazało się 38 (podwójnych) numerów, obejmujących 23 arkusze druku (t. j. stron 368).

„Kultura i Wychowanie”.

„Kultura i Wychowanie” rozpoczęła swą pracę w październiku 1933 roku. Dotychczas ukazały się dwa zeszyty kwartalnika, w druku znajduje się trzeci. Poruszano następujące zagadnienia: podstawy pedagogiki, zagadnienia kultury współczesnej i jej historycznej genezy, problemy poglądu na świat, kwestje z zakresu organizacji wychowania, związek z dawną, rodzimą myślą wychowawczą. W dwóch pierwszych zeszytach współpracowali: Roman Dyboski, Adam Chętnik, Sergiusz Hessen, Zygmunt Lempicki, Władysław Radwan, Paweł Rybicki, Edmund Romahn, Juljusz Starzyński, Stanisław Szober, Stefan Szuman, Andrzej Tretiak i Kazimierz Wyka.

„Muzeum”.

„Muzeum” jest najstarszym organem pedagogicznym w Polsce. Pismo to w ciągu 48 lat swego istnienia wiernie stało na straży polskich ideałów pedagogicznych i szczególnie wielkie położyło zasługi dla szkolnictwa małopolskiego z którym związane jest węzłem głębokiej i żywej tradycji.

Na posiedzeniu Zarządu Głównego (I. XII r. z.), tak ograniczono sfery zainteresowań „Przeglądu Pedagogicznego”, „Kultury i Wychowania” oraz „Muzeum”, iż dziś każde z nich posiada zupełnie odrębny zakres pracy.

W zakresie kompetencji „Muzeum” mają odłąd wchodzić praktyczne zagadnienia z dziedziny wychowania, nauczania i ustroju szkolnictwa i przedewszystkiem sprawy aktualne, jak np. realizacja nowego ustroju, programy i t. p.

Pierwsze trzy zeszyty redagował p. P. Z. Dąbrowski. IV i V wyszły pod nową redakcją dr. Wł. Oszewskiego, który jest jednocześnie administratorem pisma.

Zmiana kierownictwa pisma narazie pociągnęła za sobą niemało trudności zarówno w dziale redakcyjnym, jak i w administracji, gdyż została zerwana wszelka łączność nie tylko z współpracownikami, ale i z odbiorcami pisma. Wkrótce jednak udało się nawiązać stosunki z szeregiem pedagogicznych publicystów w kraju i zagranicą i zapewnić planowy i stały dopływ materiału redakcyjnego.

Pozatem pismo otrzymało nowy regulamin, należycie zabezpieczający prawa Zarządu Okręgowego i, co najważniejsza, posiada już wyraźnie skryształizowany program pracy.

„Iskry”.

Pod egidą Zarządu Głównego wychodził, jak i poprzednio, tygodnik dla młodzieży szkolnej „Iskry”, pod redakcją kol. Wł. Kopczyńskiego. W okresie tym „Iskry” miały ten sam, co i poprzednio, zakres, rozszerzyły tylko dział bieżący z życia Polski i zagranicy, zawierający obfity materiał do aktualizacji wychowania szkolnego. W dniu 6 października r. z. „Iskry” obchodziły jubileusz 10-lecia swego istnienia, który spotkał się z sympatycznym echem zarówno wśród młodych czytelników pisma, jak i w licznych artykułach prasy (p. art. „10-lecie Iskier” w Nr. 27 — 28 „Przeglądu Pedagogicznego” z 1933 r.). Z początkiem r. b. „Iskry” zwiększyły swój rozmiar przez dodanie arkuszowego dodatku powieściowego.

Komitet Kasy Oszczędnościowo-zapomogowej nauczycielskiej w Warszawie, Bracka 18, niniejszem zawiadania uczestników Kasy, że w dniu 17 marca o godzinie 18-ej odbędzie się w lokalu Kasy ogólne zebranie. W razie nieprzybycia na zebranie wymaganej liczby członków odbędzie się w dniu 7 kwietnia w tymże lokalu o godzinie 19-ej zebranie w 2-im terminie, prawnomocne bez względu na liczbę uczestników.

IV. Reprezentacja T. N. S. W. na zewnątrz.

Stosunek do władz państwowych.

W roku sprawozdawczym stosunki nasze z władzami były szczególnie bliskie i częste. Prócz obowiązków reprezentacyjnych, które spełniał Zarząd Główny, nasuwała się konieczność częstych interwencji wobec szeregu ważnych ustaw i rozporządzeń, które w ostatnich czasach ukazały się w dziedzinie szkolnictwa.

Reprezentacja Zarządu Głównego T. N. S. W. przyjęta była w dniu Nowego Roku 1934 oraz w dniu 1 lutego b. r. na Zamku, gdzie złożyła życzenia Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej Prezes T. N. S. W. profesor Wł. Grabski w styczniu oraz w grudniu roku 1933 odbył konferencje z P. Wiceministrem Pierackim celem wyjaśnienia poczynań T. N. S. W. w związku z aktualnymi problemami oświatowymi. Prócz tego delegacja T. N. S. W. pod przewodnictwem Prezesa i przy udziale kol. kol. Wiceprezesa, Sekretarzy Generalnych i Skarbnika trzykrotnie: w czerwcu i w listopadzie 1933 r., oraz w lutym 1934 r. była przyjęta przez Pana Wiceministra Pierackiego, któremu przedstawiła aktualne postulaty nauczycielstwa. Wielokrotnie również przedstawiciele Zarządu Głównego interwenjowali w sprawach natury ogólnej u PP. Dyr. Lipki, Szefa biura personalnego Ministerstwa W. R. i O. P., dr. M. Mendysa, Dyrektora departamentu ogólnokształcącego oraz u poszczególnych P.P. Naczelników Wydziałów, zwłaszcza zaś u p.p. dr. J. Balickiego, Wł. Gałęckiego i A. Nowaka. Wreszcie kilkakrotnie interwenjowali przedstawiciele Zarządu Głównego w porozumieniu z Zarządem Okręgowym Warszawskim w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Z innych władz szczególnie często interwenjowaliśmy bezpośrednio lub telefonicznie w Prezydjum Rady Ministrów w związku ze sprawą weteranów szkolnictwa. Prócz tego delegacje Zarządu Głównego, przeważnie pod przewodnictwem Prezesa, występowały w obronie spraw zawodowych: u P. Ministra Opieki Społecznej dr. St. Hubickiego (luty 1933, ubezpieczenie nauczycieli szkół prywatnych, kodeks pracy), u P. Wiceministra Skarbu, prof. dr. Kozłowskiego (czerwiec, sprawa weteranów, pogłoski o obniżce uposażeń), u P. Wiceministra Komunikacji inż. Gallota oraz u odpowiednich Naczelników Wydziałów w temże Ministerstwie (marzec, kwiecień, czerwiec, listopad 1933—ulgi dla nauczycieli; kontraktowych, dla uczestników kursów wakacyjnych, dla nauczycieli szkół prywatnych), u Prezesa Funduszu Pracy, P. Ministra Cz. Klarnera, oraz u Dyrektora Funduszu Pracy, p.o. dr. Madeyskiego (styczeń 1934—zatrudnienie bezrobotnych nauczycieli), u Prezesa Izby Ubezpieczeń, P. Ministra Roznowskiego (styczeń 1934—Ustawa Scalenkowa, ryczałt w Kasie Chorych). Bardzo często wypadało nam interwenjować w poszczególnych sprawach personalnych członków T. N. S. W. w biurze personalnym Ministerstwa W. R. i O. P., w wydziale emerytalnym Ministerstwa Skarbu, w Warszawskiej Grodzkiej Izbie Skarbowej, w Sekretarjacie Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz w Zakładzie Pracowników Umysłowych. Stosunek wszystkich władz wymienionych był uprzejmy i pełen zrozumienia dla słusznych postulatów nauczycielstwa.

T. N. S. W. a Pożyczka Narodowa.

Niezwłocznie po ogłoszeniu subskrypcji na Pożyczkę Narodową Zarząd Główny (okólnikiem z 9 września ub. r.) wezwał członków do ofiar i współpracy z akcją pożyczkową. Delegat Zarządu Głównego wszedł do stołecznego Komitetu Pożyczkowego, a Wydział Zarządu Głównego subskrybował kwotę 1000 zł. z funduszu Towarzystwa. Na podstawie doniesień z różnych Kół możemy stwierdzić, że członkowie T. N. S. W. solidarnie wzięli udział w akcji subskrypcyjnej, nadto zaś, że cały szereg Kół deklarował znaczniejsze kwoty. Ogółem kwoty, deklarowane przez T. N. S. W. jako organizację, ocenić można w przybliżeniu na 10.000 zł.

Stosunek do organizacji społecznych.

Na pierwszy plan wysuwa się tu współdziałanie z Centralną Radą Pracowniczą w obronie uposażeń nauczycielskich. W skład Centralnej Rady Pracowni-

**Czy jesteś członkiem FUNDUSZU POŚMIERTNEGO
T. N. S. W.?**

czej wchodzili delegaci Zarządu Głównego z ramienia Ogólnego Zrzeszenia oraz Naczelnego Komitetu Pracowników Państwowych i Komunalnych. Przedstawicielami naszymi na tym terenie byli kol. kol. R. Mańkowski i J. Ptaszyci.

Z organizacją nauczycielskich pozostawaliśmy w bliższym kontakcie ze Stowarzyszeniem Chrześcijańsko-Narodowym Nauczycielstwa (wzajemna reprezentacja na zjazdach, wzajemne ulgi w domach wypoczynkowych, wymiana wydawnictw), ze Stowarzyszeniem Nauczycieli Szkół Zawodowych, ze Stowarzyszeniem Dyrektorów prywatnych szkół średnich i Związkiem Nauczycielstwa Polskiego (reprezentacja na zjazdach, wymiana wydawnictw, współpraca w Komisji Norm). Próby współdziałania ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego na gruncie Centralnej Rady Pracowniczej w sprawie norm zaszerzegowania spełżyły na niczem, gdyż Związek zdecydował się w tej sprawie na samodzielną taktykę. Natomiast wspólnie ze Związkiem Nauczycielskim i z Chrześcijańsko-Narodowym Stowarzyszeniem wystąpił nasz delegat z protestem przeciwko dekretowi o zaszerzegowaniu na Kongresie Centralnej Rady Pracowniczej w dniu 21 stycznia 1934 r.

T. N. S. W. należy do Sekcji Polskiej Ligi Nowego Wychowania, a kol. Z. Iwaszkiewiczowa, członek Zarządu Głównego T. N. S. W., jest członkiem Zarządu Ligi. T. N. S. W. uczestniczy czynnie w pracach przygotowawczych do najbliższego międzynarodowego Kongresu Wychowania Moralnego i delegowało 8 członków do poszczególnych Komisji Zjazdowych.

Zarząd Główny T. N. S. W. utrzymywał często kontakt ze Zjednoczeniem Zrzeszeń Rodzicielskich (współpraca w Komisji Norm, udział w zjazdach) oraz z Tow. Edukacji Narodowej (udział w odczytach T. E. N.).

Międzyszowarzystwowy Komitet Zbiórki na okręt „Dar Szkoły Polskiej” połączył się w r. b. z Ligą Morską i Kolonjalną, tworząc sekcję szkolną tej instytucji. Delegat T. N. S. W., kol. dr. St. Sumiński, został przewodniczącym tej sekcji i skarbnikiem Funduszu Obrony Morskiej.

Przedstawiciele T. N. S. W. uczestniczyli również w pracach Rady Organizacyjnej Polaków Zagranicą, wchodząc do poszczególnych Komisji tej instytucji.

T. N. S. W. należało w dalszym ciągu do Międzynarodowego Biura Narodowych Towarzystw Nauczycielskich (Bureau International des Fédérations Nationales des Professeurs de l'Enseignement Sécondaire Public) z siedzibą w Paryżu. Na dorocznym XV Kongresie Nauczycieli Szkół Średnich w Rydze, poświęconym tym razem zagadnieniom kształcenia nauczycieli, reprezentował nas wyjątkowo, na naszą prośbę konsul, dr. Stefan Rosicki, natomiast wysłaliśmy szczegółową odpowiedź na ankietę w sprawie kształcenia nauczycieli. Odpowiedni elaborat zawdzięczamy współpracy kol. dr. Justyny Jastrzębskiej.

Przedstawicielstwo Zarządu Głównego T. N. S. W. w Radzie Nadzorczej „Książnicy Atlasu” T. N. S. W.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny miał w Radzie Nadzorczej „Książnicy Atlasu” dwa miejsca, które należą mu się z tytułu posiadanych akcji. Desygnowano na te stanowiska wiceprezesa i skarbnika Zarządu Głównego, kol. kol. St. Kwiatkowskiego i W. Kopczewskiego, którzy zostali obrani na członków Rady Nadzorczej przez Walne Zgromadzenie akcjonariuszów „Książnicy Atlasu”, odbyte w dniu 29 kwietnia 1933 r.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej, których odbyło się dwa w okresie sprawozdawczym, koledzy ci zdawali sprawę na posiedzeniach Wydziału Zarządu Głównego oraz Prezydjum.

V. Sprawy, dotyczące całości szkolnictwa średniego.

Sprawa programów szkolnych.

Realizacja Ustawy o ustroju szkolnictwa jest w chwili obecnej z natury rzeczy najważniejszym problemem szkoły polskiej, a związana z nią sprawa programów szkolnych znajdowała się w centrum zainteresowania T. N. S. W. Prace bezpośrednią nad opracowaniem programów i oceną, opartych na niej, podręczników prowadziło na zaproszenie władz kilku członków Zarządu Głównego T. N. S. W. Prezydjum Zarządu Głównego korzystało z każdej okazji, by zasięgnąć

w Ministerstwie W. R. i O. P. wiadomości o toku prac programowych. Wreszcie z początkiem lipca ukazały się drukowane jako rękopis projekty nowych programów. Dzięki uprzejmości Ministerstwa otrzymaliśmy jeszcze w czasie wakacyj taką liczbę programów wraz z dołączoną do nich ankietą, że mogliśmy rozesłać je do wszystkich większych Kół T. N. S. W., prosząc o podjęcie dyskusji nad nimi i zakomunikowanie nam swej opinii. Okólnik nasz wywołał w Kołach bardzo znaczne ożywienie pracy i dużą liczbę cennych ocen, uwag i wniosków, które przekazaliśmy specjalnej Komisji Pedagogicznej, powołanej przez Zarząd Główny dla zredagowania wniosków programowych. Komisja obradowała pod przewodnictwem członka Zarządu Głównego, prof. dr. B. Nawroczyńskiego, sekretarzem jej był kol. St. Sedlaczek. Od dnia 30 sierpnia u. r. do terminu prekluzyjnego, wyznaczonego przez Ministerstwo (20 września) odbyła Komisja szereg bardzo ożywionych posiedzeń, na których odczytano referaty, opracowane przez fachowców. Niektóre przedmioty, jak np. matematyka, zostały bardzo szczegółowo omówione przez obszerne podkomisje, złożone z wybitnych znawców. Część wniosków komisyjnych została przedrukowana w „Przeglądzie Pedagogicznym”. O ile nam wiadomo, wszystkie opinie nasze były gruntownie przestudjowane w Ministerstwie w związku z dokonaną w ciągu miesiący zimowych rewizją projektów programowych. Kolegom z różnych Kół T. N. S. W., którzy nam w tej ważnej pracy pomogli, należy się na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Niezależnie od krytycznej oceny programów Zarząd Główny zainicjował pracę w kierunku gruntownego studjum programów i zachęcił Zarządy Okręgów i Kół do organizacji krótszych lub dłuższych kursów informacyjno-programowych. W związku z tem odbył się cykl niezmiernie interesujących wykładów w Kole Warszawskiem, przy udziale P.P. Wizytatorów ministerjalnych oraz Instruktorów szkolnictwa. Ciekawy typ niedzielných jednodzielných kursów informacyjno-programowych dla prowincji zorganizował Zarząd Okręgu Warszawskiego T. N. S. W. przy pomocy P.P. Instruktorów Ministerjalnych. Wiele wykładów informacyjno-programowych zorganizowały Koła T. N. S. W.: w Krakowie, Lwowie, Stanisławowie, Wilnie i innych. Cała ta akcja Zarządu Głównego, Okręgowi i Kół jest dla nas ważnym czynnikiem współpracy z władzami oświatowymi w dziele realizacji reformy szkolnej.

Egzaminy uproszczone i rozszerzenie kwalifikacyj do nauczania.

Sprawa przesunięcia, ewentualnie ogłoszenia dodatkowego terminu egzaminów uproszczonych dla nauczycieli szkół średnich była przez Zarząd Główny kilkakrotnie przedstawiana Ministerstwu zarówno w składanych memoriałach, jak i podczas przyjęć delegacji Zarządu Głównego przez P. Wiceministra K. Pierackiego. Z wyjaśnień czynników decydujących wynikało, iż sprawa ta może być rozważana w każdym poszczególnym wypadku przez Ministerstwo na podstawie wniosków Komisji Egzaminacyjnych przy uniwersytetach.

Rozszerzenie zaś kwalifikacyj na inne przedmioty tym nauczycielom, którzy posiadają kwalifikacje na nauczanie pewnych przedmiotów, wskutek interwencji Zarządu Głównego u P. Wiceministra Pierackiego zostało rozstrzygnięte w ten sposób, że zainteresowane osoby winny się starać indywidualnie uzyskać tego rodzaju rozszerzenie kwalifikacyj u bezpośrednich swych Kuratorów.

Kursy wakacyjne.

Tegoroczne państwowe kursy wakacyjne, poświęcone zagadnieniom programowym, wywołały ogromne zainteresowanie wśród nauczycielstwa, jednakże wobec wielkiego napływu zgłoszeń bardzo wielu nauczycieli, zwłaszcza ze szkół prywatnych, nie zostało na kurs przyjętych. Wobec krążących pogłosek, że udział w kursach jest obowiązkowy, delegacja Zarządu Głównego w czasie delegacji w dniu 26 czerwca r. ub. przedstawiła tę sytuację P. Wiceministrowi Pierackiemu, uzyskując uspokajające wyjaśnienia.

Podobnie jak w r. 1932, Zarząd Główny T. N. S. W. poczynił na własną rękę starania o ulgi kolejowe dla nauczycieli szkół prywatnych, uczestników kursów wakacyjnych. Skutkiem tych starań Ministerstwo Komunikacji przyznało uczestnikom kursów ulgę w wysokości 50% w drodze powrotnej z kursów. Dalsze starania nasze o uzyskanie ulg także w drodze na kursy okazały się bezowocnymi.

Weterani szkolnictwa polskiego.

Długoletnie bezowocne starania Zarządu Głównego T. N. S. W. o wyjednanie zaopatrzenia weteranom szkolnictwa polskiego w b. zaborze rosyjskim znane są członkom T. N. S. W. z poprzednich sprawozdań rocznych.

Jak wiadomo, w Sejmie znajdował się od kilku lat niezafatwiony projekt ustawy posta J. Korneckiego w tej sprawie. Projekt ten, wznowiony w r. ub. nie uzyskał wprawdzie większości, jednakże Sejm uchwalił w marcu 1933 r. uzgodnioną z Rządem rezolucję posła E. Wagnera z klubu B. B. W. R., wzywającą Rząd do zaopatrzenia weteranów szkolnictwa na podstawie ustawy z 11 grudnia 1924 r. o zaopatrzeniu osób szczególnie zasłużonych.

Zarząd Główny jeszcze przed ostatecznym uchwaleniem rezolucji przedstawił listę 39 najstarszych i najbardziej potrzebujących weteranów, która to lista stała się główną podstawą uchwały sejmowej. Jednakże od wspomnianej uchwały do uzyskania zaopatrzenia przez pierwszych weteranów pozostawała długa droga starań o jej realizację. W ciągu roku ubiegłego 10 razy interwenjowaliśmy w Ministerstwie W. R. i O. P. bądź u P. Wiceministra K. Pierackiego, bądź u odpowiednich pp. dyrektorów departamentów, naczelników wydziałów i referendarzy, starając się o posunięcie naprzód tej sprawy. W czerwcu r. ub. odbyliśmy w tej sprawie konferencję z P. Wiceministrem Skarbu, prof. dr. L. Kozłowskim, w październiku i listopadzie interwenjowaliśmy w Radzie Ministrów, w grudniu w Kancelarii Cywilnej P. Prezydenta Rzeczypospolitej. Kilkakrotnie też korzystaliśmy z życzliwej pomocy pp. posłów: prof. dr. Ehrenkreutz, Korneckiego i Wagnera, którzy okazali w tej sprawie dużo życzliwości. Niestrudzonym współpracownikiem okazał się tu koł. St. Łaganowski, prezes sekcji weteranów przy Warszawskim Kole T. N. S. W.

Wreszcie w dniu 22 grudnia P. Prezydent Rzeczypospolitej podpisał dekret, przyznające skromne zaopatrzenie w kwocie 150 zł. miesięcznie pierwszym 16 weteranom z naszej listy. Za życzliwą pomoc w tej sprawie Zarząd Główny złożył podziękowanie na ręce P. Wiceministra K. Pierackiego w dniu 22 lutego r. b.

VI. Sprawy szkolnictwa państwowego.

Nowa Ustawa Uposażeniowa.

Nowa Ustawa Uposażeniowa weszła w życie drogą dekretu P. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. Zarząd Główny jeszcze w czerwcu z okazji konferencji w Ministerstwie Skarbu w sprawie weteranów szkolnictwa dawał wyraz zaniepokojeniu, istniejącemu w szeregach nauczycielskich wobec pogłosek o zmianie Ustawy Uposażeniowej. Ani wtedy jednak, ani w październiku, gdy sprawę tę delegacja poruszyła na konferencji u P. Dyrektora Ministerstwa W. R. i O. P. Mendysa, nie zdołaliśmy uzyskać bliższych danych co do projektu nowych uposażeń. Dekret więc był całkowitą niespodzianką, zwłaszcza po uspokajających oświadczeniach ze sfer miarodajnych.

Zasadniczą cechą nowej ustawy jest jej ramowość. Poza określeniem liczby grup uposażeniowych i wysokości uposażenia w każdej grupie wszystkie inne, nieraz zasadnicze sprawy, ustawa pozostawiła do rozstrzygnięcia Radzie Ministrów. A więc sprawa ustalenia zasad przeszerzegowania do poszczególnych grup uposażenia, zasady automatycznego przechodzenia do wyższych grup uposażenia, wysokość dodatków za kierownictwo, wszystko to zostało oddane do decyzji Rady Ministrów.

Zarząd Główny natychmiast po ogłoszeniu nowej ustawy w „Dzienniku Ustaw” zajął stanowisko w tej sprawie w szeregu artykułów, ogłoszonych w „Przeglądzie Pedagogicznym”, informując członków o nowym dekreście. Podkreśliliśmy lojalnie niektóre dodatnie strony dekretu uposażeniowego, Zarząd Główny wyraził obawę co do skutków, jakie ustawa ta może mieć dla nauczycielstwa; w szczególności wielkie niebezpieczeństwa wynikają z ramowości ustawy, która stanowi zagadkę między innymi w dziedzinie awansu automatycznego i zaszerzegowania. Broniliśmy też zasady utrzymania praw nabytych, wreszcie uwzględnienia specjalnych warunków pracy nauczyciela.

Celem możliwego zapobieżenia ewentualnym krzywdom, jakieby dotknęły ogół nauczycieli przy ponownem przeseregowaniu, przedstawiciele Zarządu Głównego, kol. R. Mańkowski i J. Ptaszycki, brali udział w pracach Centralnej Rady Pracowniczej, która na zaproszenie P. Wiceministra Skarbu p. Wacława Jędrzejewicza zajęła się opracowaniem projektu przeseregowania funkcjonariuszów państwowych w ramach nowej Ustawy Uposażeniowej. Według opracowanego projektu tylko nieliczne jednostki otrzymałyby uposażenie nieco niższe od pobieranego, olbrzymia większość pozostałaby przy dawnych poborach.

Projekt ten przyjęły i podpisały wszystkie organizacje, wchodzące w skład Centralnej Rady Pracowniczej, i złożyły go P. Wiceministrowi Skarbu, z wyjątkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego, który nie zgodził się na zasady przeseregowania, opracowane przez pozostałe organizacje nauczycielskie, i wystąpił z własnym projektem, nie życząc sobie uzgodnienia stanowisk. Taka polityka władz związkowych niewątpliwie osłabiła znaczenie obu projektów.

Niezależnie od prac, podejmowanych wspólnie z centralami urzędniczymi, Zarząd Główny interwenjował w tej sprawie bezpośrednio u P. Wiceministra W. R. i O. P. K. Pierackiego na audjencji w dniu 20 listopada r. z., składając P. Wiceministrowi obszerny memoriał. Zarząd Główny T. N. S. W. domagał się utrzymania w mającym być wydanem rozporządzeniu wykonawczem zasad dotychczasowego awansu automatycznego oraz uwzględnienia przy awansach nie tylko kategorii szkoły, w której nauczyciel pracuje, lecz także kwalifikacji i studjów. Oprócz tego Zarząd Główny wysunął postulat przywrócenia liczby godzin nauczania, obowiązującej przed t. zw. Ustawą Sanacyjną, oraz bronił zasady, aby czynni nauczyciele przy ponownem zaseregowaniu do nowych grup uposażeniowych nie zostali skrzywdzeni oraz, by zachowane zostały dotychczasowe prawa uposażeniowe nauczycieli szkół średnich, przydzielonych względnie przeniesionych do szkół powszechnych.

Rozporządzenie wykonawcze do Ustawy Uposażeniowej zostało ogłoszone w dniu 19 grudnia 1933 roku. Niektóre postulaty nauczycielstwa, przedstawione w memoriałach Zarządu Głównego, zostały wprawdzie spełnione, naogół jednak rozporządzenie to wywołało ogromne zaniepokojenie i rozgoryczenie wśród nauczycielstwa wobec wyraźnego pogorszenia warunków wszystkich nauczycieli, głównie najmłodszych i najstarszych, wobec dotkliwej utraty prawa awansu do V grupy uposażenia, wreszcie wobec niejasności co do faktycznego zaseregowania, zawartej w § 44 nowego rozporządzenia, pozwalającym władzy zaseregować nauczyciela „do jednej z dwóch po sobie następujących grup uposażenia, z których jedna ma uposażenie zasadnicze niższe, a druga wyższe od dotychczasowych poborów netto pracownika”. Ogół nauczycielstwa wyczuwał wprawdzie w tym artykule tendencję, że szeregowanie powinno nastąpić do tej z dwu grup sąsiednich, której bliższe są dotychczasowe pobory nauczyciela, niestety jednak, tendencja ta nie jest określona w rozporządzeniu. Decyduje więc uznanie władzy.

W memoriale, złożonym Panu Ministrowi w dniu 8 stycznia r. b., Zarząd Główny stwierdził wyraźnie, że rozporządzenie o zaseregowaniu wywołało „ogólne rozczarowanie, a nawet rozgoryczenie wśród nauczycielstwa”. Zarząd Główny domagał się zaseregowania odpowiedniej liczby nauczycieli do grupy wyższej z pośród dwu, wchodzących w rachubę, utrzymania V grupy uposażenia dla starszych kolegów, którzy ją już posiadają, utrzymania wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, kontraktowe i wychowawstwo według norm z przed Ustawy Sanacyjnej oraz korzystniejszych warunków pracy dla nauczycieli liceów.

W dniu 14 stycznia r. b. Zarząd Główny wziął udział w t. zw. Kongresie Urzędniczym, zwołanym przez Centralną Radę Pracowniczą, a przedstawiciel jego, Sekretarz Generalny kol. Mikułowski, w obecności P. Wiceministra W. Jędrzejewicza wygłosił przemówienie, w którym zaprotestował przeciwko krzywdzącym postanowieniom dekretu uposażeniowego oraz przedstawił niebezpieczeństwo, jakie kryje ów dekret dla rodziny pracownika państwowego.

Nowy dekret uposażeniowy wszedł w życie od 1 lutego r. b. Jakkolwiek otrzymane w dniu 1 lutego r. b. pobory są obliczone prowizorycznie, a proces przeseregowania według norm nowego dekretu nie został jeszcze ukończony, to jednak już można z wszelkim prawdopodobieństwem stwierdzić, że nowy dekret w pełni usprawiedliwił nasze obawy. Nauczyciele szkół średnich otrzymali prze-

ważnie obniżenie grupy uposażeniowej, ponadto przy zaszeregowaniu stwierdzono sporo dowolności, które powiększają ogólne niezadowolenie.

W związku z tem Zarząd Główny specjalnym okólnikiem do Okręgów i Kół przypomniał o konieczności odwołań we wszystkich wypadkach pokrzywdzenia i dał w tej sprawie odpowiednie wskazówki. Część wniesionych odwołań została już dziś załatwiona przychylnie.

Z datą 24 stycznia ukazało się rozporządzenie P. Ministra W. R. i O. P. w sprawie wymiaru godzin nauczania, wynagrodzenia za t. zw. godziny nadliczbowe oraz wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych. Rozporządzenie to w znacznej mierze pogorszyło jeszcze sytuację, dając gorsze warunki pracy nauczycielom starszym ponad 15 lat służby, oraz wszystkim nauczycielom matematyki i nauczycielom kontraktowym.

Zarząd Główny ogłosił w „Przeglądzie Pedagogicznym” energiczny protest przeciwko nowym pokrzywdzeniom nauczycielstwa i przedstawił swe stanowisko na audyencji u P. Wiceministra Pierackiego, odbytej w dniu 22 lutego r. b.

Jak widzimy, Zarząd Główny, mając odczucie potrzeb i krzywd nauczycielskich, w miarę możliwości reaguje na nie i zabiega, aby wiadomości o nich doszły do tych czynników, które są władne poczynić zmiany na lepsze. Nie leży w możliwościach Zarządu Głównego sprawić, aby interwencje i przedstawienia, jakie czyni u Władz szkolnych, odniosły zawsze pożądany skutek. Jest to sytuacja, którą, niestety, dzielimy z innymi organizacjami nauczycielskimi.

Pragmatyka a kwalifikowanie nauczycieli.

Znowelizowana w r. 1932 Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli nie posiada dotychczas rozporządzenia wykonawczego do przepisów o kwalifikowaniu nauczycieli. Jest to przykre szczególnie dla tych nauczycieli, którzy skończyli ostatni trzyletni okres pracy i z powodu braku oceny pracy nie mogli uzyskać dekretu stabilizacyjnego. Miało to również rozliczne konsekwencje, związane z przepisami emerytalnymi. Zarząd Główny zabiegał u władz naczelnych, aby przyspieszono wydanie tych przepisów oraz by w zapowiedzianych rozporządzeniach wykonawczych został nauczycielstwu zagwarantowany postulat jawności kwalifikacji i możliwość odwołania się od niekorzystnej opinii do instytucji kolegialnej z udziałem nauczycielstwa. Dezyderaty te zostały przedstawione ustnie P. Wiceministrowi W. R. i O. P. K. Pierackiemu w dniu 26 czerwca 1933 r. i 22 lutego 1934, prócz tego zaś umotywowane w memorjale, złożonym P. Ministrowi W. R. i O. P. w dniu 16 maja 1933 r.

O ile nam wiadomo, przepisy te mają ukazać się już niedługo i opierać się na zasadzie jawności kwalifikacji.

Zgłaszanie praw emerytalnych.

Nowela do Ustawy Emerytalnej z dnia 18 marca 1932 roku w art. 4 nakazała wszystkim funkcjonariuszom państwowym zgłaszać swe roszczenia do praw emerytalnych z tytułu służby w b. państwach zaborczych i ustaliła prekluzyjny termin tych zgłoszeń na dzień 31 grudnia 1933 roku.

Zarząd Główny, pragnąc jak najlepiej uświadomić swych członków o tym obowiązku, dwukrotnie umieścił w „Przeglądzie Pedagogicznym” artykuły, wyjaśniające istotę sprawy, w celu zaś ułatwienia zgłoszeń swych praw przez członków wydał i rozesał Kołom opracowany przez Biuro porad prawnych odpowiedni formularz wraz ze schematem wykazu przebiegu stanu służby w b. państwach zaborczych.

Wobec zjawienia się wątpliwości, czy zawodowa służba nauczycielska w b. zaborze rosyjskim w polskich szkołach prywatnych, zaliczalna do emerytury po myśli art. 81 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r., podlega obowiązkowi zgłaszania, narówni ze służbą państwową zaborczą, Zarząd Główny skierował do Ministerstwa Skarbu pismo z prośbą o autorytatywne wyjaśnienie tej sprawy. Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 7.X.33. N. D. 44573/Em. 33 wyjaśniło, iż zgodnie z art. 4 Ustawy Emerytalnej z dn. 18/III 1932 r., zgłaszać należy jedynie służbę państwową w b. państwach zaborczych. Odpowiedzi powyższe Zarząd Główny podał do wiadomości członków w „Przeglądzie Pedagogicznym” w Nr. 27—28 r. z.

Przydzielanie nauczycieli gimnazjalnych do szkół powszechnych.

W związku z realizacją nowego ustroju szkolnego zostały w bieżącym roku szkolnym zniesione drugie klasy niższego gimnazjum państwowego. Bezpośrednim wynikiem zmniejszenia klas były przeniesienia i przydzielania nauczycieli szkół średnich do szkół powszechnych. Niektóre Kuratoria szczególnie obficie stosowały ten zabieg względem nauczycielstwa. Ci koledzy, których dotyczyły te przydziały, znaleźli z początkiem roku szkolnego pracę w daleko cięższych warunkach i w znacznie zwiększonym wymiarze.

Starania Zarządu Głównego szły w tym kierunku, aby ułatwić kolegom pomoc prawną przy wnoszeniu odwołań do Ministerstwa i skarg do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Podczas konferencji z P. Wiceministrem K. Pierackim i Dyrektorem Departamentu dr. Mendysem przedstawiciele Zarządu Głównego poruszyli tę sprawę przydziałów do szkół powszechnych, starali się zobrazować trudne położenie, w jakim znaleźli się poszczególni koledzy, którzy całe życie spędzili w szkolnictwie średnim i pod koniec pracy zawodowej muszą nauczać w zgoła odmiennych warunkach. Niektóre konkretne przedstawienia zostały przez Ministerstwo lub Kuratorium uwzględnione, natomiast Najwyższy Trybunał Administracyjny nie rozpatrzył dotychczas skarg, wniesionych we wspomnianych sprawach.

Zwolnienie od taks administracyjnych dzieci nauczycieli szkół średnich.

Wobec niejednokrotnie powziętych uchwał na Walnych Zgromadzeniach, aby Zarząd Główny wyjednał u władz centralnych zwolnienie od opłaty szkolnej taksy administracyjnej dzieci nauczycieli szkół średnich, Prezydium Zarządu Głównego dwukrotnie przedstawiło ten postulat nauczycielstwa podczas audjencji z P. Wiceministrem Pierackim, prosząc go o wydanie odpowiedniego zarządzenia. P. Wiceminister z życzliwością odniósł się do dezcyderatu Zarządu Głównego, jednocześnie jednak wskazał, że możliwość pomyślnego załatwienia tej sprawy leży w kompetencji poszczególnych Rad Pedagogicznych, którym przekazano sprawę zwolnień od taks administracyjnych.

VII. Sprawy szkolnictwa prywatnego.

T. N. S. W. a szkolnictwo prywatne.

Groźna sytuacja szkolnictwa prywatnego była przez cały okres sprawozdawczy przedmiotem zainteresowania Zarządu Głównego. Stosownie do uchwał Walnego Zgromadzenia złożyliśmy w styczniu r. 1933 obszerny memoriał w Ministerstwie z prośbą o pozostawienie jeszcze na rok 1933/34 klas wstępnych oraz klas pierwszych dawnej szkoły średniej przy prywatnych gimnazjach. W dniu 9 lutego 1933 r. Prezes prof. Wł. Grabski w czasie konferencji z P. Wiceministrem K. Pierackim przedstawił ich niepewną sytuację oraz trudności, jakie wynikły dla szkół prywatnych w związku z organizacją roku szkolnego. Niepewność co do przyszłości szkoły wywołała w niektórych szkołach warszawskich niebezpieczny odruch w postaci masowych wymowień lekcyj nauczycielom. Odruch ten potępił się w artykule p. t. „Szkoła prywatna na przełomie”, ogłoszonym w numerze 7 „Przeglądu Pedagogicznego”. Wkrótce też nastąpiło ostre potępienie nieusprawiedliwionych wymowień ze strony władz szkolnych, tak iż sytuacja uspokoiła się na czas jakiś.

Nowy, niezwykle dotkliwy cios uderzył w szkolnictwo prywatne z końcem roku szkolnego 1932/33 w postaci rozporządzenia, cofającego zwrot opłat szkolnych za dzieci pracowników państwowych. W tej sprawie interwenjował Zarząd Główny u P. Wiceministra K. Pierackiego w dniu 26 czerwca i złożył obszerny memoriał, przedstawiający rozpaczliwą sytuację szkolnictwa prywatnego i wskazujący niektóre drogi pomocy ze strony Państwa. Jak stwierdziliśmy w czasie powakacyjnej konferencji z P. Dyrektorem dr. M. Mendysem, niektóre z naszych wniosków zostały uwzględnione przez Ministerstwo. W szczególności niektóre szkoły prywatne otrzymały etaty państwowe, a część nauczycielstwa zlikwidowanych szkół prywatnych została zatrudniona w szkolnictwie państwowem.

Dla zorientowania się w sytuacji szkolnictwa prywatnego, wytworzonej w związku z cofnięciem zwrotu opłat za wpisy dzieci urzędników, wystosowa-

liśmy szczegółowy kwestionariusz do Okręgów i Kół. Na kwestionariusz ten otrzymaliśmy odpowiedzi, które posłużyły nam za podstawę szczegółowej dyskusji na posiedzeniu Zarządu Głównego w dniu 1 listopada oraz do szeregu artykułów w „Przebiegu Pedagogicznym”¹⁾, z których część była przedrukowana przez prasę codzienną; kampania prasowa poruszyła opinię publiczną w duchu korzystnym dla szkolnictwa prywatnego.

Sprawa nauczycieli bezrobotnych była kilkakrotnie przedmiotem obrad Prezydium Zarządu Głównego. Doraźną pomoc finansową dla nich zorganizowały poszczególne Zarządy Kół T. N. S. W. Zarząd Główny subwencjonował Biuro Pośrednictwa Pracy przy warszawskim Zarządzie Okręgowym. Częściowo czynnikiem, zmniejszającym szeregi bezrobotnych, stało się przyznanie zaopatrzenia kilkunastu weteranom szkolnictwa, którzy opróżnili warsztaty pracy po uzyskaniu skromnego zaopatrzenia państwowego. Wreszcie delegacja Zarządu Głównego w styczniu r. b. odbyła dwie konferencje w Prezydium Funduszu Pracy, a mianowicie z P. Ministrem Klarnerem i z P. Posłem dr. Madeyskim celem omyslenia pomocy z Funduszu Pracy dla bezrobotnych nauczycieli. Zorganizowanie akcji w tej sprawie, jakkolwiek, niestety, w skromnych rozmiarach, jest w przygotowaniu.

Komisja Norm.

Komisja Norm, Płac i Wpisów, opracowująca umowę zbiorową dla nauczycieli w b. Kongresówce, miała w tym roku także trudne zadanie w dojsciu do porozumienia co do wysokości płac i wpisów wobec coraz trudniejszych warunków bytu szkół prywatnych. Po długich rokowaniach stanęło na obniżce uposażeń nauczycieli gimnazjów o 13%. Równocześnie Komisja opracowała szczegółowe umowy dla nauczycielstwa prywatnych szkół powszechnych, istniejących przy gimnazjach i dokonała ustalenia wszystkich płac w złotych, zamiast, jak dotychczas, w punktach uposażeniowych. Przez te nowe normy stały się znacznie przejrzystsze i łatwiejsze do stosowania. Normy te, które, jako umowa zbiorowa, zostały na wniosek Zarządu Głównego T. N. S. W. zarejestrowane przez Ministerstwo Opieki Społecznej i uznane za zgodne z ustawami, wydrukowaliśmy jako oddzielną broszurkę i dostarczyliśmy jej bezpłatnie wszystkim tym Kołom T. N. S. W., na których terenie, według posiadanych w Zarządzie Głównym wiadomości, normy były stosowane.

Delegatami do Komisji Norm z ramienia Zarządu Głównego T. N. S. W. byli: kol. A. Czekalski, P. Halfter i J. Kozłowski, z ramienia Koła Dyrektorów przy T. N. S. W. kol. J. Popielewska, kol. Wł. Topoliński i kol. dr. P. Ordyński. W skład Komisji Norm zśród organizacji nauczycielskich wchodziły poza T. N. S. W.: Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Zawodowych, Stowarzyszenie Dyr. Żeńskich Szkół Prywatnych i Związek Zrzeszeń, utrzymujących szkoły społeczne.

W r. b. Komisja czynna jest narazie w dotychczasowym składzie, należy jednak przewidywać całkowitą jej reorganizację w związku z przyłączeniem się świeżo powstałego Stowarzyszenia Dyrektorów Prywatnych Szkół Średnich oraz Związku Nauczycielstwa Polskiego. Prace w kierunku ustalenia zasad organizacyjnych nowej Komisji oraz norm na rok 1934—1935 są w toku przy udziale delegatów T. N. S. W. w osobach: kol. P. Halftera, J. Popielewskiej, T. Radzikowskiego i M. Tazbira.

Ustawa Scaleniowa.

W r. ub. weszła w życie t. zw. „Ustawa Scaleniowa”, jednocząca różne rodzaje ubezpieczeń społecznych. W tej sprawie Zarząd Główny interwenjował w lutym ub. r. u P. Ministra Opieki Społecznej, zapytując, czy fundusze składane od szeregu lat przez pracowników umysłowych nie zostaną uszczuplone przez scalenie ich z ubezpieczeniami robotniczymi i t. p. P. Minister złożył uspokajające wyjaśnienie.

W styczniu r. b. udała się delegacja T. N. S. W. do Prezesa Izby Ubezpieczeń P. Min. A. Rożnowskiego, prosząc go o wydanie zarządzenia w sprawie ryczałtowania składek do Kas Chorych, umożliwionego postanowieniami art. 16

¹⁾ Por. „Przebieg. Ped.” z r. 1933, str. 59, 63, 81, 177, 246, 261, 299 i t. d.

i 218 Ustawy scaleniowej. Chodzi o umożliwienie nauczycielstwu prywatnych gimnazjów opłacania składek do Kas Chorych od ustalonego ryczałtu, tak jak to się odbywało w Warszawie przed wejściem w życie Ustawy scaleniowej. Sprawa ta jest obecnie przedmiotem konferencji między Izłą Ubezpieczeń a Min. Opieki Społecznej.

Kodeks Zobowiązań.

„Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” w Nr. 82 z dnia 28 października r. b. przyniósł oddawna zapowiadany Kodeks Zobowiązań, stanowiący część jednolitego polskiego Kodeksu Prawa Cywilnego. Przepisy tego Kodeksu były od szeregu lat celem zabiegów organizacji nauczycielskich, przedewszystkiem zaś T. N. S. W., zmierzających do uwzględnienia w nim odrębnych warunków pracy nauczyciela. W roku 1930 Zarząd Główny opracował projekt odrębnej ustawy o umowie o pracę nauczycieli (głównie na podstawie wniosku ówczesnego członka Zarządu, dr. P. Ordyńskiego); projekt ten w roku ubiegłym specjalna delegacja T. N. S. W. z Prezesem na czele przypomniała Ministerstwu Opieki Społecznej, składając go na ręce P. Ministra dr. St. Hubickiego. Takież sam projekt złożyliśmy na ręce P. Wiceministra K. Pierackiego i P. Dyrektora Mendysa, prosząc o uwzględnienie w Kodeksie Zobowiązań specjalnych warunków pracy nauczycielskiej

Częściowem załatwieniem naszych starań w tej dziedzinie są postanowienia art. VIII przepisów, wprowadzających Kodeks Zobowiązań. Przepisy te traktowane są jako tymczasowe, odrębna ustawa o pracy nauczycielskiej jest tedy nadal przewidziana. Prócz tego przepisy te nakazują w razie wypowiedzenia umowy przez pracodawcę respektować umowy zbiorowe i zwyczaje, panujące w zawodzie, a dopiero w razie braku zwyczajów wprowadzają trzymiesięczny termin wypowiedzenia. W ten sposób nowy Kodeks Zobowiązań podnosi znacznie wagę umów zbiorowych, takich jak „Normy płac i wpisów w szkolnictwie prywatnem”.

Zniżki kolejowe dla nauczycielstwa szkół prywatnych.

Ważny ten postulat zawodowy, kilkakrotnie przypominany nam przez uchwały Walnych Zgromadzeń, podnosiły wytrwale delegacje T. N. S. W. przy każdej konferencji w Ministerstwie W. R. i O. P. Na tym terenie Zarząd Główny spotykał się zawsze z pełnem zrozumieniem sprawy, wiadomo nam również o urzędowych pertraktacjach co do ulg kolejowych z Ministerstwem Komunikacji. Na terenie Ministerstwa Komunikacji kol. kol. St. Kwiatkowski i T. Mikułowski odbyli w tej sprawie w okresie sprawozdawczym pięć różnych konferencji, które jednak wszystkie okazały się bezowocnymi. Odmownie zostały załatwione również dwa odnośne memorjały Zarządu Głównego.

„POMOC SZKOLNA”

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 38, telef. 217-16

dostarcza

PRZYRZĄDY FIZYCZNE, SZKŁO LABORATORYJNE
MODELE ANATOMICZNE, TABLICE POGLĄDOWE

Nowy katalog gratis.

Ceny niższe.

Natomiast, jak wiadomo, urzeczywistnił się w roku sprawozdawczym dawny postulat T. N. S. W. co do ulg kolejowych dla nauczycieli kontraktowych w szkołach państwowych wobec odpowiedniego rozporządzenia Ministerstwa Komunikacji, które weszło w życie z dn. 1 stycznia r. b.

Sprawy szkolnictwa komunalnego.

Zagadnienia szkolnictwa komunalnego, które w r. z. były przedmiotem bardzo wyczerpującej dyskusji na właściwej komisji zjazdowej i zostały przez Walny Zjazd ujęte w szereg przemysłanych wniosków, były przedmiotem kilkakrotnych zabiegów Zarządu Głównego w Ministerstwie W. R. i O. P. W szczególności chodziło o przyspieszenie rozporządzenia wykonawczego do art. 10 obowiązującej Ustawy o szkołach prywatnych. W tej sprawie Zarząd Główny złożył w Ministerstwie W. R. i O. P. memoriał, oraz interwenjował w dniu 26 czerwca r. z. u P. Wiceministra K. Pierackiego, a w październiku r. z. u p. Dyr. dr. Mendysa. O ile nam wiadomo, rozporządzenie takie jest przygotowywane i ma uwzględnić niektóre postulaty T. N. S. W.

W dziedzinie szkolnictwa komunalnego zdołaliśmy uzyskać skutkiem obrony prawnej naszego syndyka zasadniczy wyrok N. T. A. w sprawie zaliczenia lat służby w szkolnictwie komunalnym na Śląsku. Szczegóły sprawy ogłosiliśmy w numerze 31 — 32 „Przeglądu Pedagogicznego” z/1933 r.

VIII. Samopomoc koleżeńska.

Domy wycieczkowe T. N. S. W.

W roku sprawozdawczym działalność samopomocy koleżeńkiej znacznie zwiększyła się i zaszyły w niej doniosłe zmiany. W styczniu 1933 roku Władze Wojskowe zwróciły się do Zarządu Głównego z propozycją wykupienia „Jantarowej Checzy” na Helu, a to w związku z potrzebami wojskowymi obrony granic Państwa. Wyznaczona w lutym 1933 r. przez Władze Wojskowe komisja przy udziale delegatów innych ministerstw i delegata Zarządu Głównego T. N. S. W., kol. wiceprezesa S. Kwiatkowskiego, oszacowała wartość budynku według norm obecnych budowy. Wobec sprzeciwu delegata T. N. S. W. co do sumy szacunku, wyznaczono nową komisję odwoławczą, która w lipcu r. b. również przy udziale kol. S. Kwiatkowskiego podniosła szacunek o 42% sumy pierwotnej. Z wielkimi trudnościami udało się uruchomić sezon letni w „Jantarowej Checzy”, na jesieni jednak po nowych pertraktacjach odstąpiliśmy budynek na użytek wojska za cenę, ofiarowaną przez Marynarkę Wojenną. Jeszcze przed ostatecznym załatwieniem sprawy wykupu dom nasz został zajęty, rzeczy przeto usunęliśmy do specjalnie wynajętego domu.

W lecie roku sprawozdawczego wykończono dom wycieczkowy w Krynicy „Tenesowa Ostroja” i częściowo udało się zorganizować w nim sezon letni. Dom ten posiada 22 pokoje, w każdym pokoju umywalnię z bieżącą zimną i ciepłą wodą oraz całe niezbędne umeblowanie. Położony jest przy ulicy Leśnej, na własnej obszernej parceli z pięknym widokiem na góry, w odległości około 10 minut od nowych Łazienek.

W listopadzie przystąpiono do opracowywania planów domu wycieczkowego w Polanie koło Wisły, aby z wiosną przystąpić do budowy. Parcela pod nowy dom znajduje się w odległości około 1 kilometra od Stacji Polana i pół kilometra od rzeki Wisły, nad potokiem górskim Jaszowcem. Projektowany dom będzie miał około 20 pomieszczeń, z czego poza salą jadalną, czytelnia, łazienkami, kuchnią pozostanie 15 pokoiów do zamieszkania. Projektowany dom będzie miał dwa tarasy od strony południowej. Budowa zostanie rozpoczęta w roku bieżącym z tem, aby została wykończona na sezon letni roku przyszłego.

W grudniu rozpoczęliśmy pertraktacje o kupno domu nad morzem po sprzedaniu „Jantarowej Checzy” na Helu. W wyniku tych pertraktacji zakupiono w Orłowie Morskiem piękną posiadłość od senatora Jewelowskiego z Gdańska, obejmującą stary park o przestrzeni 53.000 metrów kwadratowych, w którym znajduje się zamek o 30 pokojach. Do morza idzie się powoli 20 minut, do stacji kolejowej 5 minut, do szosy Sopoty-Gdynia 10 minut. Część zamku, który pocho-

dzi z 18 wieku, zostanie w najbliższym czasie odnowiona i przebudowana, i należy się spodziewać, iż uda się zorganizować już najbliższy sezon letni nad morzem, w nowym domu wypoczynkowym.

Fundusze T. N. S. W.

Fundusz Pośmiertny Okręgu Lwowskiego T. N. S. W.

Fundusz ten istnieje od r. 1922 początkowo jako Fundusz Koła Lwowskiego, następnie od r. 1924 jako Fundusz Okręgu, a wreszcie objął wszystkie Okręgi Towarzystwa.

Składka roczna wynosi zł. 21, wysokość premii asekuracyjnej, wypłacanej rodzinie zaraz po śmierci uczestnika Funduszu wynosiła 1800, potem 1700, wreszcie 1600. Stan Funduszu Pośmiertnego na dzień 31 grudnia przedstawia się, jak następuje: saldo z roku 1932 wynosiło zł. 28504 gr. 36, w roku sprawozdawczym na fundusz ten wpłynęło: za wpisowe, składki bieżące, administracyjne i odsetki zł. 35.918 gr. 45, wypłacono premij ubezpieczeniowych zł. 38.800, inne drobne wydatki wynosiły zł. 726 gr. 19.

Fundusz im. A. Mickiewicza.

Istniejący od 43 lat Fundusz im. A. Mickiewicza, pozostający pod zarządem Okręgu Lwowskiego, przeznaczony jest na zasiłki dla wdów i sierot po członkach T. N. S. W. względnie dawnego Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego.

Na Fundusz ten składają się wszyscy członkowie T. N. S. W., wpłacając na ten cel po 10 groszy miesięcznie.

W okresie sprawozdawczym Wydział Zarządu Okręgu Lwowskiego rozdał 89 stypendiów w łącznej kwocie zł. 7690. Majątek Funduszu tego przedstawia się następująco: Saldo z r. 1932 zł. 16.288 gr. 57; wpisy w r. 1933 zł. 5671 gr. 67, wydatki zł. 7793 gr. 67, Saldo na r. 1934 zł. 14166 gr. 57.

Fundusz Wdzięczności.

Zarząd Główny przekazał swego czasu administrowanie Funduszem Wdzięczności, przeznaczonym na zasiłki jednorazowe lub stałe dla kolegów, niezdolnych do pracy i nie posiadających środków utrzymania, Zarządowi Okręgu Warszawskiego. W roku sprawozdawczym Funduszem tym zarządzała specjalna komisja w osobach kol. kol. W. dr. Tilly, K. Konuszewskiego, St. Ostrowskiego, M. Ossowskiej, I. Peltzówny, Z. Jętkiewiczowej, Ks. Szwarca, W. Witwińskiej. Ogólna suma dochodu Funduszu Wdzięczności w okresie sprawozdawczym wraz z saldem z roku ubiegłego wynosiła zł. 27221 gr. 69, wydatki stanowiły zł. 9119 gr. 55, a saldo na dz. 31 grudnia 1933 wyrażało się sumą zł. 18102 gr. 14.

Starych pensjonarzy Fundusz posiadał 17 osób, którym wypłacał od 30 do 75 zł. miesięcznie, co wyniosło zł. 8408 rocznie.

Fundusz im. ś. p. Józefa i Zofji Czerneckich.

Fundusz ten powstał w r. 1930 przy Zarządzie Okręgu Lwowskiego dzięki ofiarności Wincentego i dr. Władysława Czerneckich oraz prof. Czyżewiczowej ku uczczeniu pamięci ś. p. Józefa Czerneckiego, jednego z założycieli i długoletniego administratora Funduszu im. A. Mickiewicza. Z odsetek od tego Funduszu corocznie wypłaca się jednorazowe stypendja w rocznicę śmierci ś. p. Józefa Czerneckiego sierotom po członkach T. N. S. W. Okręgu Lwowskiego, kształcącym się w szkołach średnich lub akademickich. W roku sprawozdawczym wypłacono w listopadzie 1933 r. siedem stypendiów po 200 złotych w łącznej kwocie zł. 1400.

Fundusz im. ś. p. Kuratora St. Sobińskiego.

Fundusz ten utworzony przy Kole Lwowskiem T. N. S. W. po zamordowaniu ś. p. Kuratora St. Sobińskiego obejmował cały Okręg Lwowski. Celem Funduszu jest wspieranie kolegów doraźną pomocą materialną w formie zwrotnych bezprocentowych pożyczek lub bezwrotnych zapomóg. Z Funduszu tego w roku sprawozdawczym wypłacono ogółem zł. 1590.

Biuro Pośrednictwa Pracy.

Biuro Pośrednictwa Pracy przy Zarządzie Okręgu Warszawskiego T. N. S. W. rozciąga swą działalność na całą Rzeczpospolitą. Z Biura tego członkowie T. N. S. W. korzystają bezpłatnie, dyrekcje zaś szkół wnoszą niewielkie opłaty. Kierowniczką Biura w okresie sprawozdawczym była p. W. Witwińska, agendy prowadziła urzędniczka p. L. Małachowska. W okresie sprawozdawczym w Biurze zgłosiło 234 posady, w tem 37 w Warszawie i 197 na prowincji. O pracę zgłosiło się 400 osób. Obsadzono 79 posad, w tej liczbie w Warszawie 15, na prowincji — 64, w czem: dyrektorów 4, nauczycieli języka polskiego 8, jęz. francuskiego — 6, jęz. niemieckiego — 13, łaciny — 18, matematyki — 6, przyrody — 5, fizyki i chemji — 3, historii — 2, gimnastyki — 6, robót ręcznych — 2, prywatnych — 6.

Bezrobotni nauczyciele.

W r. ub. wzrosła, niestety, liczba bezrobotnych nauczycieli w związku z likwidacją niektórych szkół prywatnych oraz niższych klas w wielu gimnazjach. W celu zapobieżenie bezrobociu nauczycielstwa szkół prywatnych w związku z cofnięciem zasiłków państwowych na wpisy, delegacja T. N. S. W. interwenjowała dwukrotnie u P. Wiceministra K. Pierackiego (czerwiec, listopad r. z.), prócz tego omawiała tę sprawę z P. Dyr. dr. Mendysem (październik r. z).

W sprawie wyzyskania Funduszu Pracy dla zatrudnienia bezrobotnych nauczycieli delegacja Zarządu Głównego pod przewodnictwem Prezesa Wł. Grabskiego odbyła w styczniu b. r. dłuższą konferencję z Prezesem Funduszu Pracy, P. Ministrem Cz. Klarnerem oraz drugą konferencję z dyrektorem Funduszu, posłem dr. Madeyskim. Niestety, możliwości w tej dziedzinie są stosunkowo nieduże, gdyż charakter inwestycji, finansowanych przez Fundusz Pracy, niewiele ma wspólnego z zawodem nauczycielskim. Możliwości takie istnieją jednak w związku z potrzebą instruktorów oświatowych dla finansowanej przez Fundusz Pracy organizacji Młodzieży Pracującej (O. M. P.). W tym kierunku więc winny się zwrócić lokalne starania.

W r. z. weszła w życie nowela do ustawy o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. nr. 27, poz. 229). Nowela ta zawiera postanowienie wyłączone od świadczeń bezrobotnych pracowników umysłowych na czas „sezonu martwego”. Za „sezon martwy” u nauczycieli uważa nowa ustawa wakacje. Zanim nowela ta przeszła przez Izby Ustawodawcze, Zarząd Główny interwenjował u P. Ministra Pracy i Opieki Społecznej przeciwko postanowieniu krzywdzącemu nauczycieli bezrobotnych. W tej sprawie złożyliśmy P. Ministrowi odpowiedni memoriał. Z wyjaśnień wynikało, że odnośnie postanowienie pozostaje w ścisłym związku z postulatem nauczycielstwa, uznanym przez Komisję Norm Płac i Wpisów, a zmierzającym do zapewnienia nauczycielstwu poborów w szkole prywatnej za 12 miesięcy, a więc także za okres wakacyjny. P. Minister przyrzekł rozważyć argumenty memoriału, zmierzające do tego, by nie byli poszkodowani ci nauczyciele, którzy zawierają umowę na przeciąg dwunastu miesięcy i z powodów niezależnych od siebie, ani od właściciela nie otrzymują wynagrodzenia za jeden z miesięcy wakacyjnych.

Sydyk T. N. S. W.

W roku sprawozdawczym wskutek śmierci dotychczasowego sydyka, s. p. Ant. Macierakowskiego, Zarząd Główny powierzał prowadzenie spraw w Najwyższym Trybunale Administracyjnym znanemu specjalście do spraw emerytalnych i pragmatycznych mecenasowi dr. Józefowi Sarpacie (Warszawa, Leszno 7, tel. 11-73-76).

Sydyk wniósł do Najwyższego Trybunału Administracyjnego ogółem 20 skarg w różnych sprawach. Koszta prowadzenia spraw o charakterze zasadniczym pokrywał Zarząd Główny, koszty innych spraw pokrywali sami koledzy, korzystając ze znacznych ulg w opłatach jako członkowie T. N. S. W. W wielu wypadkach sydyk udzielał porad prawnych bądź Zarządowi Głównemu, bądź Zarządom Okręgowym i poszczególnym kolegom.

Biuro porad prawnych.

Wzorem ubiegłych lat przy Zarządzie Głównym czynne było w roku sprawozdawczym pod bezpośrednim kierownictwem Sekretariatu Generalnego i przy współudziale doradcy prawnego, magistra praw B. Jeziorskiego, syndyka Towarzystwa, mecenasa A. Sarapaty i innych wybitnych prawników Biuro Porad Prawnych, które obsługiwało członków T. N. S. W. na zasadach Regulaminu, ogłoszonego w roku ubiegłym w nr-ze 33 „Przeglądu Pedagogicznego”. Udzielało ono wyjaśnień, rad i wskazówek w sprawach prawnosłużbowych. Poza tem Biuro Porad Prawnych opracowało wzór podania o zgłoszenie praw emerytalnych z tytułu służby zaborczej wraz ze schematem wykazu przebiegu służby.

Biuro opracowywało krótkie opinie prawnicze w sprawach osobistych członków, w których przedstawiciel Zarządu Głównego następnie interwenjował w Ministerstwie W. R. i O. P. lub innych urzędach. Ogółem udzielono porad piśmiennych 92, ustnych 289 dokonano interwencji w Ministerstwach i innych urzędach centralnych 58. Niektóre odpowiedzi na zapytania w zagadnieniach prawnych, mających znaczenie ogólniejsze, drukowano w „Przeglądzie Pedagogicznym”.

Ulgi w uzdrowiskach.

Wzorem lat ubiegłych Zarząd Główny T. N. S. W. w roku sprawozdawczym uzyskał dla swych członków zniżki w opłacie taksy kuracyjnej i ulg przy kupnie biletów na kąpiele i inne zabiegi lecznicze w 13 uzdrowiskach (w poprzednim okresie sprawozdawczym w 12).

Zniżki te uzyskano w następujących uzdrowiskach: Busku, Ciechocinku, Druskienikach, Inowrocławiu, Iwoniczu, Kossowie, Krynicy, Lubieńcu, Niemirowie, Rabce, Szczawnicy, Truskawcu i Zakopanem.

Ulgi przy kupnie towarów włókienniczych.

Dzięki staraniom Zarządu Głównego następujące firmy udzielały znacznych zniżek członkom T. N. S. W. przy nabywaniu towarów włókienniczych (od 10 do 20%) za okazaniem legitymacji członkowskiej: Spółka Akcyjna wyrobów bawełnianych Krusche i Ender w Pabjanicach ul. Zamkowa, Spółka Akcyjna dawn. Kindler w Pabjanicach ul. Zamkowa, Fabryka towarów włókienniczych Józef Rensz i S-wie w Pabjanicach ul. Kościuszki.

Pokój gościnny.

W okresie sprawozdawczym mieszkało w istniejącym od szeregu lat przy Zarządzie Głównym w Warszawie pokoju gościnnym 301 kolegów i koleżanek w ciągu 659 dni. Pokój pozostawał pod bezpośrednią opieką członka Prezydium Zarządu Głównego kol. M. Tazbira. Opłata za korzystanie z lokalu za okazaniem legitymacji członkowskiej wynosiła 2 zł. na dobę. Z lokalu można było korzystać w ciągu 3 dni i dłużej za zezwoleniem opiekuna.

IX. Sprawozdanie Głównej Komisji Rozjemczej.

Główna Komisja Rozjemcza T. N. S. W., wybrana na ostatniem Walnem Zgromadzeniu, ukonstytuowała się w dniu 20 lutego 1933 r., wybierając na przewodniczącego kol. J. Riemera, na zstępcę — kol. Br. Schuppa. W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 3 plenarne posiedzenia i załatwiła 3 sprawy, które w tym okresie zostały wniesione.

Pamiętajcie o „I S K R A C H”!

X. Sprawozdanie Rachunkowe Zarządu Głównego T.N.S.W. za czas 1.I.—31.XII. 1933 r.

A. Wydatki i wpływy administracyjne.

WYDATKI	Prelimino- wano na r. 1933	Wykonano	Preliminarz na r. 1934
Koszty ogólne:			
1. Płace pracowników kancelarii	10.000.—	9.234.—	9.000.—
2. Podatki i świadczenia	1.000.—	1.791.13	1.700.—
3. Zjazdy Zarządu Głównego	3.000.—	2.311.94	2.400.—
4. Wyjazdy delegacji	500.—	564.15	500.—
5. Koszty kancelaryjne	2.500.—	3.205.73	3.000.—
6. „ gospodarcze.	200.—	441.51	400.—
7. Lokal	8.000.—	8.009.98	8 000.—
8. Wydatki Sekcyj Głównych	500.—	192.60	400.—
9. Biuro Pośrednictwa Pracy	500.—	299.48	400.—
10. Obrona prawna	4.000.—	2.146.50	2 200.—
11. Walne Zgromadzenie	1.000.—	1.072.80	500.—
12. Sprawozdanie Roczne	1.500.—	1.672.70	500.—
13. Udział w innych organizacjach	2.000.—	1.687.32	1.700.—
14. Różne nieprzewidziane	500.—	182 95	200.—
	35.200.—	32.812.79	30.900.—
Wydawnictwa:			
15. Administracja wydawnictw wyd. osobowe	2.500.—	2.520.—	2.500.—
wyd. rzeczowe.	500.—	557.98	1.000.—
16. Przegląd Pedagogiczny: płace i honorarja	7.000.—	5.321.15	3.900.—
druk i papier	8.500.—	6.899.30	5.100.—
broszura i ekspedycja	5.000.—	4.310.66	3.400.—
17. Kultura i Wychowanie: honorarja			3.600.—
druk i papier			5.800.—
broszura i ekspedycja			1.800.—
18. Muzeum: honorarja			1.640.—
druk i papier			3.300.—
broszura i ekspedycja			1.500.—
19. Inne	6.000.—	6.989.71	500.—
	29.500.—	26 598 80	34.040.—
	64.700.—	59.411.59	64.940.—
20. Nadwyżka na r. nast.		188 49	
WPŁYWY			
21. Składki członków	60.000.—	53.562.98	60.000.—
22. Ogłoszenia i prenumeraty	2.500.—	2.185.60	3.000.—
23. Procenty	500.—	1.211.28	2.000.—
24. Nieprzewidziane	—	932.—	—
25. Nadwyżka z r. ub.	1.708.22	1.708 22	188 49
	64.708.22	59.600.08	65.188.49

B. Sprawozdanie kasowe.

Rk. Sald z 31 grudnia 1932 r.

Saldo R-ku Dywidendy Książ.-Atlasu (w maj.)	144.370.91	
„ „ F. Zjazdu Polonistów	1.231.12	
„ „ Pokoju Gościnnego	6.262.63	
„ „ Sum Przechodnich	136.—	152.000.66
„ „ Dłużników	17.142.96	
„ „ Pożyczek na Domy Wypoczynk.	109.950.83	127.093.79
I. Rk. Zarządu Głównego (wg A)		59.600.08
II. Rk Dywidendy Książnicy-Atlasu		
1. Za zakupione akcje		181.—
2. „ dywidendę za r. 1932 (1931, 1930 część)	6.258.41	
3. „ różne koszty		30.45
III. Rk F. Mickiewicza		
1. Za wpłaty ze składek czł.	4.358.77	
2. „ wypłaty Z. O. Lwów		4.358.77
IV. Rk F. Wdzięczności		
1. Za wpłaty ze składek czł.	4.358.77	
2. „ wypłaty Z. O. Warszawa		4.358.77
V. Rk F. Budowy Domu		
1. Za wpłaty ze składek czł.	14.955.63	
2. „ wypłaty Jantarowej Checzy		13.663.65
3. „ „ Krynicy		1.291.98
VI. Rk F. Zjazdu Polonistów		
1. Za wypłacone procenty	147.75	
VII. Rk Pokoju Gościnnego		
1. Za wpłaty	581.50	
2. „ amortyzację inwentarza P. G.	564.53	
3. „ drobne wydatki		81.80
VIII. Rk Inwentarza Pokoju Gościnnego		
1. Za straty na wartości inwentarza		564.53
IX. Rk Dłużników		
1. Za wpłaty różne	472.—	
X. Rk Pożyczek z Z. Gł. na domy Wypoczynkowe		
1. Za wpłatę z Jantarowej Checzy	71.249.32	
2. „ wpłatę z Z. Okr. Kraków na Krynicy	4.000.—	
3. „ wpłatę na Krynicy		95.267.05
XI. Rk Pożyczki z Jantarowej Checzy		
1. Za wpłatę po sprzedaży Jantarowej Ch.	116.612.88	
XII. Rk Sum Przechodnich		
1. Za wpłaty	483.29	
2. „ wypłaty		549.65
Rk Sald z dn. 31 grudnia 1933 r.		
Saldo Rku Dłużników	16.670.96	
„ „ Pożyczek z Z. Gł. na Domy Wyp.	129.968.56	146.639.52
„ „ Dywidendy Ks. Atlas (w maj.)	150.417.87	
„ „ F. Zjazdu Polonistów	1.378.87	
„ „ Pokoju Gościnnego	6.762.33	
„ „ Pożyczki z Jantarowej Checzy	116.612.88	
„ „ Sum przechodnich	69.64	
Nadwyżka Rku Zarządu Głównego	188.49	275.430.08
		<u>582.283.11</u>
		582.283.11

C. Bilans Zamknięcia Zarządu Głównego T. N. S. W.

na dzień 31.XII.1933 r.

STAN CZYNNY

1. P. K. O.	60.232.04
2. Kasa	1.129.67
3. Dłużnicy	16.670.96
4. Lokaty	77.630.58
5. Akcje różne	151.162.45
6. Poż. na Domy Wyp.:	
a) Krynica	115.787.46
b) Wisła-Polana	14.181.10
7. Parcele: a) we Lwowie	4.165.—
" b) w Bliżynie	100.—
8. Ruchomości Biura	5.300.27
9. " Pok. Gośc.	2 176 30
	<u>448 535.83</u>

STAN BIERNY

1. Weksle	7.500.—
2. Jantarowa Checza	116.612.81
3. Sumy Przechodnie	69.64
4. R/k Pokoju Gościn.	6.762.33
5. Fundusz Kursów Wa- kacyjnych	336.68
6. Fundusz Budowy Do- mu w Warszawie	167.—
7. Fundusz Zjazdu Pola- nistów	1.378.87
8. Majątek Zarz. Główn.	315.708.50
	<u>448.535.83</u>

D. Jantarowa Checza T. N. S. W.

Rachunek Strat i Nadwyżek za rok 1933.

STRATY

1. Strata przy sprzedaży	137.670.44
1. Proc. od poż. członk.	2.221.96
2. Administracja letniska	4.753.38
4. Dzierżawa (dopłata)	30.—
	<u>144.675.78</u>

NADWYŻKI

1. Składki czł. (F. B. D.)	13.663.65
2. Dochód z letniska	6.210.40
3. Za amortyzację domu	19.968.—
4. Ostateczna strata	104 833.73
	<u>144.675.78</u>

Bilans Zamknięcia na dzień 31.XII.1933 r.

STAN CZYNNY

1. P. K. O.	6.873.54
2. Kasa	22.—
3. Dłużnicy: a) Zarz. Gł.	116.612.81
b) Różni	30 —
8. Ruchomości	14.979.37
	<u>138.517.72</u>

STAN BIERNY

1. Pożyczka od członków	4.300.40
2. Nieodebrane procenty	473.—
3. Sumy przechodnie	106.—
6. Majątek	133.638.32
	<u>138.517.72</u>

E. „Tenesowa Ostoja“ w Krynicy.

Rachunek Strat i Nadwyżek za czas 1928—1933.

<u>STRATY</u>	<u>NADWYŻKI</u>
1. Wydatki administr. (wyjazdy, porady prawne i t. p.)	1. Składki czł. Okr. Krak. . . . .
5.404.40	34.599.59
2. Procenty od poż. czł.	2. Składki czł. (F. B. D.) od XII. 33 . . . . .
1.723—	1.291.98
3. Ostateczna nadwyżka	3. Procenty od lokat . . . . .
32.063.97	3.299.80
<u>39 191.37</u>	<u>39.191.37</u>

Bilans Zamknięcia na dzień 31.XII. 1933 r.

<u>STAN CZYNNY</u>	<u>STAN BIERNY</u>
1. Budowa i plac	1. Pożyczka od członk. . . . .
142.794.50	3.600.—
2. Dłużnicy (do wylicz.)	2. „ od Zarz. Główn. . . . .
6 132.23	115.787 46
3. Inwentarz	3. Nieodebranie procenty . . . . .
2.336.56	396.—
<u>151.263 29</u>	4. Rk amortyzacji domu . . . . .
	2.855.89
	5. Majątek . . . . .
	28.623 94
	<u>151.263 29</u>

Skarbnik: (—) *Wład. Kopczewski*

Księgowa: (—) *E. Matczakówna*

Wnioski Skarbowe w związku z preliminarzem na r. 1934.

1. Walne Zgromadzenie zatwierdza proponowany preliminarz wydatków i wpływów administracyjnych.

2. Walne Zgromadzenie uchwała na r. 1934 na pokrycie wydatków bieżących składkę 1 zł. 50 gr. miesięcznie przez 12 miesięcy (18 zł. rocznie).

3. Walne Zgromadzenie uchwała następujący podział składki administracyjnej: podczas miesięcy szkolnych od września do czerwca włącznie miesięcznie po 1 zł. 20 gr. dla Zarządu Głównego, po 30 gr. dla Zarządu Okręgowego; składki wakacyjne, lipcowa i sierpniowa, pozostają do dyspozycji Koła, przyczem Walne Zgromadzenia Kół mogą nadto w myśl art. 21 Statutu uchwalić specjalne dodatki do składki na cele Koła w zależności od warunków miejscowych.

4. Walne Zgromadzenie uchwała na r. 1934 dodatek do składki na specjalne fundusze w kwocie 50 gr. miesięcznie przez 10 miesięcy, z czego na Fundusz Budowy Domu 30 gr., na Fundusz im. Mickiewicza 10 gr., na Fundusz Wdzięczności 10 gr. miesięcznie.

5. Walne Zgromadzenie upoważnia Skarbnika Zarządu Głównego do dokonywania przenoszeń wydatków z jednej pozycji do drugiej w obrębie preliminarza.

6. Walne Zgromadzenie upoważnia Prezydium Zarządu Głównego do powiększenia wydatków w razie zwiększenia się wpływów ponad prelimitowane.

(Poza budżetem).

7. Walne Zgromadzenie uchwała dodatek do składki w wysokości 4 zł. rocznie celem stworzenia specjalnego funduszu na pokrycie kosztów przybycia delegatów Kół na Walne Zgromadzenie. Regulamin funduszu, sposób i termin wpłacenia składki opracuje Wydział Zarządu Głównego.

Komunikaty Zarządu Głównego T. N. S. W.

Posiedzenie Prezydjum w dniu 15 lutego.

1. Wysłuchano sprawozdania kol. St. Kwiatkowskiego z przebiegu pertraktacji w sprawie kupna nieruchomości w Małym Kacku i postanowiono wystąpić do Wydziału Zarządu Głównego z propozycją o zaakceptowanie warunków i dokonanie kupna.

2. Przyjęto do wiadomości przedstawiony przez skarbnika kol. Wł. Kopczewskiego preliminarz wpływów i wydatków Zarządu Głównego na rok 1934.

3. Omawiano nadesłany przez Zarząd Okręgu Krakowskiego projekt zmiany Statutu Towarzystwa i postanowiono zasięgnąć o nim opinii prawników oraz przesłać go do wiadomości Zarządom Okręgowym.

4. Ustalono termin i porządek obrad posiedzenia Pełnego Zarządu Głównego T. N. S. W. na dzień 4 marca.

Posiedzenie Wydziału Zarządu Głównego w dniu 19 lutego.

W obecności p. notariusza Warmskiego upoważniono kol. Wł. Kopczewskiego i St. Kwiatkowskiego do podpisania aktu kupna-sprzedazy nieruchomości w Małym Kacku, składającej się z domu mieszkalnego i parku.

Memoriał w obronie pokrzywdzonych matematyków.

Zarząd Główny T. N. S. W. złożył w dniu 19 lutego P. Ministrowi W. R. i O. P. memoriał w sprawie rozporządzenia Ministra z dn. 24 stycznia r. b., krzywdzącego nauczycieli matematyki przez przeniesienie tego przedmiotu do drugiej kategorii przedmiotów nauczania.

Przytoczywszy szereg motywów, przemawiających przeciwko zaliczaniu matematyki do kategorii, mającej większą liczbę godzin od dotychczasowej normy, Zarząd Główny prosił o ponowne rozpatrzenie wydanego zarządzenia i przywrócenie matematykom dotychczasowego wymiaru godzin nauczania.

Z ż a ł o b n e j k a r t y.

ś. p. Józef Fabiani.

W dn. 19 lutego zmarł w Piotrkowie Trybunalskim w sędziwym wieku, przeżywszy lat 90, członek honorowy T. N. S. W., profesor, a później dyrektor piotrkowskiego gimnazjum męskiego, ś. p. Józef Fabiani.

Urodzony w r. 1844, po ukończeniu gimnazjum piotrkowskiego studjował polonistykę i języki starożytne w Szkole Głównej w Warszawie, poczem oddał się zawodowi nauczycielskiemu. Był nauczycielem języków starożytnych w Radomsku, potem zaś przez długie lata w gimnazjum piotrkowskim. Po strajku szkolnym 1905 r. został nauczycielem, później zaś dyrektorem Towarzystwa Szkoły Średniej w Piotrkowie (późniejszym gimnazjum państwowem im. Króla Bolesława Chrobrego).

Za zasługi na polu szkolnictwa naukowego został odznaczony orderem Poloniae Restitutae, krzyżem Pro Ecclesia et Pontifice, a także godnością członka honorowego T. N. S. W. i członka honorowego Zrzeszenia Piotrkowiaków.

Cześć Jego pamięci!

ś. p. Karol Makuszyński.

W dn. 9 lutego r. b. zmarł w Bydgoszczy ś. p. Karol Makuszyński, emer. profesor Seminarjum Nauczycielskiego, zasłużony działacz sokoli. Urodzony w zaborze austriackim w dn. 3. XI. 1869 r. (w Busku), tu ukończył nauki i tu oddał się zawodowi nauczycielskiemu, w r. 1920 zaś przeniósł się na Pomorze do Bydgoszczy, gdzie rozwinął gorliwą działalność społeczną, zwłaszcza na terenie szkolnictwa miejscowego, które wywdzięczyło mu się nadaniem godności prezesa honorowego. W r. 1926 przeszedł w stan spoczynku, z żalem powszechnym, opuszczając zajmowane placówki.

Cześć Jego pamięci!

T o i o w o .

IV.

Akademja Literatury przemówiła. Przemówiła w sprawie programów szkolnych.

Mieliśmy zawsze pewne obawy, czy Człowiek z Redakcji i Człowiek ze Szkoły zdołają się porozumieć, czy czasem nie myślą oni całkiem innymi kategorjami? Mieliśmy już w pokrewnej dziedzinie życia kulturalnego przykre doświadczenia: ujemne wyniki z najlepszą wolą zresztą podjętych dyskusyj Człowieka ze Szkoły z Człowiekiem z Teatru w sprawie przedstawień dla młodzieży szkolnej. Poprostu — mówiliśmy w różnych językach.

Narady Akademji Literatury w sprawie programowej, których echa przędostały się na łamy pism nauczycielskich („Ogniwo”, „Przyjaciel Szkoły”), tych obaw naszych bynajmniej nie rozproszyły. Z tem, co mówił ak. Kleiner, „jedyny fachowiec wśród akademików”, z pewnemi zastrzeżeniami zgodzić się można. Ale powątpiewać należy, czy który z nauczycieli podpisałby się pod oświadczeniami ak. Kaden-Bandrowskiego. Nic to, że swoją naukę szkolną literatury nazywa „piłą”, „koszmarem”, „kolosalną antypropagandą literaturną”. To są odwieczne zrządzenia na „belfrów”, do których przywykliśmy już oddawna, jak do psotnych figlów uczniowskich, na które patrzymy — z pobłażaniem. Ale gorzej, że ak. Kaden-Bandrowski ocenia lekturę szkolną według jakichś dziwnych sprawdzianów. Mówi np., że „kategorje „Lilli Wenedy” są stanowczo przestarzałe” (czy poezja się starzeje?), bo „uczeń, który lata sam z namordnikiem gazowym po mieście podczas ataku gazowego, nie będzie się przecież zachwycał hełmami Wenedów” (czem „namordnik” lepszy od „hełmu”, trudno zgadnąć, a przecież właśnie w tym wieku chłopcy entuzjazmują się do wszelkiego egzotyizmu, egzotyizmu w czasie i przestrzeni).

A dalej: ak. Kaden-Bandrowski jest za „Illiadą”, bo ma dwóch synów, zapewne owych tak przemitych „Aciaków”, bo tam to „leją się po łbach”, ak. Irzykowski zaś woli „Odyseję”, bo los obdarzył go — dwiema córkami. Tak sądzą — według opinji swych dzieci — ci, którzy je mają. A jeśli kto ich nie posiada? Niechaj wybiera lekturę według... samego siebie. Tym porządkiem starym kawalerom dostaną się „Dziady”, młiej młodym pannom — „Osy”, a bezdzietnemu małżeństwu... „Stracone zachody miłości”... Quo vadite, academici?

Niezależnie od tego praca nad programami idzie wytkniętą drogą. Zapewne już niezadługo ukaza się one w ostatecznej redakcji. Tymczasem pełne zagadnień programowych są pisma pedagogiczne: cały ostatni zeszyt „Polonisty”, prawie cały zeszyt „Oświaty i Wychowania”... Nie przemijają również i sprawy ustrojowe: na zebraniu dyskusyjnym Koła Warszawskiego T. N. S. W. w dniu 22 lutego toczyła się ożywiona rozprawa na temat statutów: szkoły powszechnej i gmnazjum państwowego, w związku z referatami p. wizyt. T. Łazowskiego i radcy minist. p. M. Dzierzbickiej. Po tej pracy wyteżonej spodziewać się należy najlepszych wyników. Oby nadzieje te nie zawiodły! Dają się bowiem zauważyć wśród naszej młodzieży objawy niepokojące. Oto np. jedno z pism stołecznych zamieszcza list otwarty bezimiennego maturzysty, w którym brzmi nuta — niemal tragizmu: „Pragniemy ideałów, pragniemy podświadomie może nawet — dyrektywy. Gdzie są pedagodzy, gdzie są poeci, myśliciele, moralisci, którzy nam je dają? Jesteśmy sami... Czemże przemawia do nas teatr? Gdzie są odczyty?”...

Ten młodzieniec, coś jakby René czy Kordjan nowoczesny, nie był sną czytelnikiem „Iskier”, tygodnika dla młodzieży szkolnej, którego Redaktor, kol. Wł. Kopczewski, w wywiadzie, udzielonym jednemu z dzienników warszawskich z powodu 10-lecia swego organu, przypomina, że naczelnem hasłem tego pisma, oznaczającym „czynną postawę wobec życia”, jest: „Uśmiechnij się!”.

Uśmiechnij się! Młody — do warem kipiącego życia, stary — do młodzieży, w której widzi doskonalszą reinkarnację własnych lat dawnych...

Uśmiechnij się...

Vester.

Kridl skrócony

3 tomy zamiast 6

Cena 17.20 zamiast zł. 31.50

MANFRED KRIDL

LITERATURA POLSKA XIX-go w. wydanie skrócone. Redukcji uległ tak materiał, jak i rozbiory literackie. Autorów pozostawiono tylko najważniejszych, z ich dzieł-tylko niezbędne. Analiza została ograniczona do kwesyj najistotniejszych.

Tom I — Od 3-go rozbioru do powstania listopadowego . . . . . Cena zł. 5.—
Tom II — Literatura na emigracji i w kraju po r. 1830 . . . . . Cena zł. 6.10
Tom III — Pozytywizm i Młoda Polska . . . . . Cena zł. 6.10

Wydanie skrócone zawiera cały materiał niezbędny w klasach VII-ej i VIII-ej

HISTORJA SZTUKI

Prof. Ryszard Hamann — **DZIEJE SZTUKI OD EPOKI
STAROCHRZEŚCIJAŃSKIEJ
DO CZASÓW DZISIEJSZYCH**
Dr. Michał Walicki — **DZIEJE SZTUKI POLSKIEJ**
Dr. Juljusz Starzyński —

1000-1200 stron na pięknym papierze ilustracyjnym, przeszło 1400 znakomicie wykonanych ilustracji, 32 plansze rotograwjurowe.

PRZEDPŁATA ULGOWA

Przy wpłacie zgóry

tylko zł. 27- za całość

PRZY OPŁACIE W TRZECH RATACH KWARTALNYCH ZŁ. 30.—

Przesyłka zł. 3.—

M. ARCT — WARSZAWA

NOWY-ŚWIAT 35, P. K. O. 196

KSIĄŻNICA - ATLAS S. A.

Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze T. N. S. W.
LWÓW, Czarnieckiego 12, tel. 30-52. WARSZAWA, Nowy-Świat 59, tel. 223-65

poleca **NOWOŚCI WYDAWNICZE**

I. BIBLIOTEKA ANGIELSKA.

3. O. Wilde — The Happy Prince. w druku
4. B. Shaw — The Dark Lady of the Sonnets. w druku

II. BIBLIOTEKA NIEMIECKA.

2. Serja.

40. Hebbel — Agnes Bernauer. 3.—
41. Ponten — Der Meister. 2.50

III. BIBLIOTEKA „ISKIER“.

1. K. Dickens — Małenka Dorrit. — Nowe wydanie, cena zniżona. 3.20
47. J. Delmont — Przygody łowcy zwierząt egzotycznych. 5.40
48. J. Delmont — Mieszkańcy dżungli, kniei i stepu. 4.80
49. K. Konarski — Tajemnica zegara królewskiego. 4.20
50. F. Burdecki — Życie maszyn. w druku

IV. BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNA.

11. K. Sośnicki — Podstawy wychowania państwowego. 6.—
12. Ziemnowicz M. — Szkolnictwo w Stanach Zjednoczonych A. P. 6.60
13. Ziemnowicz M. — Nauczanie i Wychowanie w St. Zjedn. A. P. 3.—

V. BIBLIOTEKA PRZEKŁADÓW DZIEŁ PEDAGOGICZNYCH.

24. Hessen S. i Hans M. — Pedagogika i szkolnictwo w Rosji Sowieckiej. 7.40

VI. BIBLIOTEKA „DOKOŁA ZIEMI“.

6. Ostrowski J. — Brazylja, Ziemia Zaru. 2.—
10. Zaruski M. — Na skrzydłach jachtów. 3.—
8. J. Toeplitz-Mrozowska — Moja wyprawa na Pamiry. w druku

VII. KSIĄŻKI RÓŻNE.

- Gaertner-Passendorfer — Poradnik gramatyczny. 3.30
Łoś J. — Zasady ortografii polskiej. Nowe wydanie, druk na ukończeniu
Banach — Rachunek różniczkowy i całkow. T. I. 8.—
Banach — Rachunek różniczkowy i całkow. T. II. 8.—
Cieśliński-Kozmiński — La France au Travail. Agriculture, Industrie
Commerce; Lectures expliquées. druk na ukończeniu

VIII. MAPY.

a) historyczne:

- Nanke — Europa w czasie wojen krzyżowych w 4 ark., 176×150 cm.,
1 : 3.000.000. 60.—
Nanke — Europa po Kongresie wiedeńskim, 1 : 2.500.000. 60.—
Semkowicz — Polska w dobie królów elekcyjnych. 2.10
Nanke — Europa środkowa w drugiej połowie XVIII wieku. 60.—

b) inne:

- Romer-Szumański: Polska fizyczna w 1 ark. 1 : 1.250.000. 74×78 cm.
Podklejona. 12.80
Mapa konturowa Polski — 1 : 1.000.000, 1 arkuszowa. 1.20
Kontur Polski, 4-stronicowy. —.05
Romer — Polska, 1 : 5.000.000, cena zniżona. —.50
Szumański — Szlakiem Legionów. — Mapa. druk na ukończeniu

KATALOGI NA ŻĄDANIE GRATIS!

WYPOŻYCZALNIA PEDAGOGICZNA

przy Księgarni Książnicy-Atlasu T. N. S. W. w Warszawie, Nowy-Świat 59
zawiera ponad 1000 dzieł treści pedagogiczno-wychowawczej.

Abonament miesięczny zł. 1.50.

Kaucja zł. 5.—